

Politički aktivizam hrvatskih sportaša

Lacković, Mario

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:629708>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-10**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Mario Lacković

POLITIČKI AKTIVIZAM HRVATSKIH SPORTAŠA

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2022.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

POLITIČKI AKTIVIZAM HRVATSKIH SPORTAŠA
DIPLOMSKI RAD

Mentor: Marin Galić, dr. sc.

Student: Mario Lacković

Zagreb

rujan 2022.

Izjavljujem da sam diplomski rad „Politički aktivizam hrvatskih sportaša“, koji sam predao/la na ocjenu mentoru Marinu Galiću, dr.sc., napisao samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekao ECTS bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivao/la etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Mario Lacković

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. SOCIOLOŠKA DIMENZIJA SPORTA.....	3
3. SPORT I POLITIKA U SVIJETU	5
3.1. Sport u funkciji stvaranja nacionalnog identiteta.....	5
3.2. Sport u funkciji promicanja državne ideologije.....	7
3.3. Sport u funkciji međunarodne politike	8
4. SPORT I POLITIKA U HRVATSKOJ	10
4.1. Povijesni prikaz sportskih uspjeha i njihovog političkog značaja.....	11
4.2. Hrvatski sportaši – promotori Republike Hrvatske u svijetu.....	13
5. Hrvatski sportaši u politici.....	15
5.1. Janica Kostelić	15
5.1.1. Sportska karijera.....	15
5.1.2. Politička karijera	16
5.2. Lino Červar.....	17
5.2.1. Sportska karijera.....	17
5.2.2. Politička karijera	18
5.3. Sandra Perković	19
5.3.1. Sportska karijera.....	19
5.3.2. Politička karijera	19
6. Metodologija rada	21
7. Prikaz rezultata i analiza istraživanja	22
7.1. Prikaz rezultata istraživanja javnog mišljenja.....	22
7.1.1. Demografija ispitanika.....	22
7.1.2. Ispitivanje mišljenja o Janici Kostelić	26
7.1.3. Ispitivanje mišljenja o Lini Červaru.....	30
7.1.4. Ispitivanje mišljenja o Sandri Perković.....	35

7.2. Prikaz rezultata istraživanja mišljenja stručnjaka	39
7.2.1. Sportaši kao nacionalne ikone	40
7.2.2. Sportaši na pragu politike.....	42
7.2.3. Sportski uspjesi i politički bodovi	45
7.2.4. Utjecaj sportaša-političara na unutarnju i vanjsku politiku.....	48
7.2.5. Osvrt na političke karijere Janice Kostelić, Line Červara i Sandre Perković	51
7.3. Rasprava	53
8. ZAKLJUČAK	56
LITERATURA.....	58
SAŽETAK	61
ABSTRACT.....	62

1. UVOD

Republika Hrvatska teritorijalno se, ali i prema broju stanovnika, ne smatra velikom zemljom. Prema popisu internetske stranice *worldometers.info/geography* Hrvatska se nalazi na 127. mjestu, od ukupno 234 države na popisu, prema veličini teritorija.¹ Ipak, hrvatski sportaši aktivno sudjeluju na međunarodnoj sceni u brojnim disciplinama te ostvaruju izvrsne rezultate. Ljudi diljem svijeta možda ne znaju uvijek točno reći gdje se Hrvatska nalazi, no velika većina može imenovati barem jednog uspješnog hrvatskog sportaša. Stoga se nameće zaključak da su i hrvatski sportaši ambasadori i promotori Republike Hrvatske u Europi i svijetu. To potvrđuje i Božo Skoko (2018) koji kaže da „većina ljudi, u svakom kutku svijeta, čula je za neke ili za sve hrvatske sportaše te je stoga imidž države u velikoj mjeri određen uspjehom hrvatskih sportaša, klubova i reprezentacija.”²

Osim na svjetskoj razini, hrvatski sportaši i njihovi uspjesi važni su i na državnoj razini, s obzirom na to da njihovi zapaženi rezultati uglavnom doprinose i stvaranju nacionalnog duha i osjećaja ponosa. Pa ipak, vrlo se često u medijima govori o nedovoljnom ulaganju u sport – ne tako davne 2017. Hrvatska se nalazila na tek 27. mjestu prema visini ulaganja³ – te o tome kako su mnogi uspjesi zapravo rezultat vlastitog zalaganja i truda sportaša ili sportašice, a ne sustavnog državnog ulaganja u sport. Stoga ne treba čuditi što su se brojni poznati hrvatski sportaši, slijedeći primjer svojih svjetskih kolega, odlučili okušati u politici te tako aktivno pokušati doprinijeti razvoju hrvatskog sporta.

Svrha ovog rada jest utvrditi koliko je hrvatska javnost naklonjena sportašima u politici te koliko su oni svojim radom doprinijeli poboljšanju situacije. Glavna hipoteza koju će se u ovom radu ispitati jest „Hrvatski sportaši nisu ostavili dublji trag u politici, a ujedno im je ulazak u politiku narušio ugled“. Kako bi se dokazala ili opovrgnula hipoteza, rad će se usredotočiti na tri istraživačka pitanja:

1. Utječu li sportski uspjesi na političku situaciju u državi?
2. Ulaze li sportaši u politiku kako bi osigurali egzistenciju?
3. Koje su društvene promjene potaknuli sportaši političari?

¹ <https://www.worldometers.info/geography/largest-countries-in-the-world/>

² https://www.bozoskoko.com/english/news-details_14/power-of-sport-in-the-context-of-promoting-croatia_315/

³ <https://macrohub.net.efzg.hr/analize/10-9-2019-ulaganja-u-sport>

Rad će se usredotočiti na političko djelovanje dvije sportašice i jednog sportaša – Janice Kostelić, Line Červara i Sandre Perković. Ove tri osobe izabrane su iz sljedećih razloga:

1. bavljenje sportom koji u Hrvatskoj nema ispunjene osnovne preduvjete za razvoj i treniranje
2. sportska uspješnost na međunarodnoj sceni
3. podrška javnosti tijekom sportske karijere
4. rezultati političke karijere te imidž u javnosti

S ciljem davanja jasnog pregleda te donošenja objektivnog zaključka, u ovom će se radu predstaviti i analizirati dva različita istraživanja, kvalitativno i kvantitativno.

2. SOCIOLOŠKA DIMENZIJA SPORTA

Sport u nekom od svojih oblika predstavlja jedan od temeljnih dijelova ljudskog života još od davnina. Bilo da se radi o povremenom, rekreativnom, amaterskom, ili profesionalnom sportu, očito je da sport utječe na razvoj osobnosti pojedinca, ali i cjelokupne zajednice. Coakley (2007) definira sport kao „institucionaliziranu natjecateljsku aktivnost“ koja uključuje tjelesno naprezanje i određen usavršen set vještina, a sve s ciljem ostvarivanja osobnog zadovoljstva i osvajanja nagrada. Perasović i Bertoluci (2007) primjećuju da je ova definicija u svojoj osnovi problematična jer podrazumijeva kompetitivnost kao jednu od osnovnih značajki sporta, što bi posljedično značilo da se rekreativne aktivnosti ne bi mogle nazivati sportom. Pa ipak, koliko god kompetitivnost u osnovnoj definicije sporta bila problematična zbog svoje isključivosti, toliko je zapravo i ključna za razumijevanje utjecaja vrhunskog sporta i sportskih rezultata na društvene procese.

Sport kao takav jedan je od najvažnijih kulturnih i političkih fenomena modernog doba (Harrison u: Vrcan 2003), o čemu svjedoči i popularnost velikih sportskih događaja kao što su Ljetne i Zimske olimpijske igre, Svjetsko prvenstvo u nogometu, teniski turniri poput Australian Open-a, Wimbledona, US Open-a, Roland Garrosa, itd. Ono što je svakako važno naglasiti jest činjenica da sve ove događaje prate milioni ljudi različite rase, dobi, spola, akademskog obrazovanja, i slično. Upravo je masovna uključenost ljudi svih rasa, dobi, spola, i socijalnog statusa razlog zašto je sport danas postao predmet mnogih socioloških istraživanja. Jarvie (2006) navodi kako sport ima brojne sociološke funkcije, od kojih svakako valja izdvojiti socio-emotivnu funkciju, funkciju socijalizacije i integracije, te političku funkciju i uzlaznu funkciju društvene mobilnosti.

Politička funkcija donekle proizlazi iz socio-emotivne funkcije te socijalizacije i integracije. Naime, sport je danas ogledalo društva te su društveni problemi često i sportski problemi. Na primjer, odavno je poznato da Zagreb i Split nisu baš veliki prijatelji, što je itekako vidljivo i na primjeru najvećih navijačkih skupina, Bad Blue Boysa i Torcidea, što u svom radu „Nastanak subkulturnih skupina-nogometni navijači“ iz 2018. istraživanjem potvrđuje Marko Dedić. Šetnja Splitom u dresu Dinama ili Zagrebom u dresu Hajduka baš i nije najbolja odluka, pa su ipak i Boysi i Torcida zajedno pomagali nakon potresa u Petrinji i Sisku. Tom je prilikom za *Večernji list* pripadnici obaju navijačkih skupina izjavili: „Kada nas domovina treba ne gledamo koji smo klub, koja regija, koja vjera, samo je bitno jedno – da smo ljudi, a Hrvati su pokazali ovih dana da su ljudi s velikim Lj.

“⁴. Ipak, treba također spomenuti i da su u prošlosti, a posebice u vrijeme raspada bivše Jugoslavije, navijačke skupine također djelovale zajedno i ujedinjeno nastupale protiv tadašnjeg neprijatelja (Lalić, 2018:155).

Očito je dakle da se društveni procesi itekako ogledaju u sportskoj domeni, kao i da sportska domena utječe na društvenu situaciju. Perasović i Bartoluci (2007) zaključuju stoga da je sport „jedna od temeljnih društvenih institucija, neodvojiv od strukture društva i institucija obitelji, gospodarstva, medija, politike, obrazovanja, religije i sl., kao i sastavni dio svakodnevnog života ljudi širom svijeta“. Ta se teza nastavlja na teoriju Srđana Vrcana (2003) da „nogomet po svojoj prirodi povezuje i ujedinjuje ali i dijeli i suprotstavlja“ te da ima „visoko uporabivi naboj za sve političke strategije koje su usmjerene na maksimalno društveno i političko uključivanje, ali, isto tako, i na maksimalno rigidno društveno isključivanje“ (Vrcan, 2003: 134).

⁴ <https://www.vecernji.hr/sport/brat-uz-brata-boys-i-torcidas-pokazali-sto-znaci-hrvatsko-zajednistvo-1457927>

3. SPORT I POLITIKA U SVIJETU

Od antičkih je vremena sport dio svjetske kulture. Danas najveće i najvažnije sportsko natjecanje na međunarodnoj razini, Olimpijske igre, imaju svoje korijene još u antičkoj Grčkoj. Naime, prve Olimpijske igre održane su u Olimpiji 776 pr. Kr. i već je tada taj sportski događaj imao i politički značaj. Naime, u vrijeme Olimpijskih igara prekidali su se svi ratovi kako bi svi sudionici, i gledatelji i sportaši, mogli sigurno i mirno doputovati na mjesto događaja te u miru proslaviti svoje uspjehe (Luša, 2016: 233). Prve moderne Olimpijske igre održane su u Ateni 1896. godine, a u narednim su godinama i one bili akteri u političkim zbivanjima. Danas je politika neizostavan dio sporta, pa je tako trenutno svim ruskim klubovima, natjecateljima i tehničkom osoblju privremeno zabranjen nastup u okviru mnogih međunarodnih saveza, a sve kao odgovor na vojni napad Rusije na Ukrajinu u veljači 2022⁵.

3.1. Sport u funkciji stvaranja nacionalnog identiteta

„Sport ima golemu kulturnu i gospodarsku važnost te, kao takav, ima značajno političko značenje. Sport igra ulogu u stvaranju nacionalnih identiteta i označavanju granica koje služe da bi se neke ljude uključilo, a druge isključilo“ (Street, 2001 prema Skoko, 2009: 155). Za pomno proučavanje nacionalnoga identiteta potrebno je poznavati značenje samoga pojma identiteta. Identitet je individualna karakteristika, odnosno osobina po kojoj je određen predmet ili osoba poznata (Čičak, Žuškić, 2013: 97). Prema Briggsu i Cobleyu (2005: 602), nacionalni je identitet dakle zajednički identitet stanovnika određenog politički i geografski definiranoga prostora, odnosno nacije. U moderno doba, nacionalni identitet postaje sve važniji i trajniji. Anthony D. Smith (1991) uočava postojanje dvaju modela nacionalnog identiteta, a to su građansko-teritorijalni model i etnički model. Građansko-teritorijalni model nacionalnog identiteta nastaje kada se zajednica ljudi u granicama određenog teritorija pokorava istim zakonima te posjeduje ista građanska prava bez obzira na etničko podrijetlo. S druge pak strane, upravo je etničko podrijetlo i rodna kultura osnova stvaranja etničkog modela nacionalnog identiteta. U stvaranju etničkog modela ključnu ulogu igraju običaji i tradicije, jezik i povijest te se stoga ističu određene osobe, događaji, simboli i mitovi koji imaju za cilj podsjećanje na zajedničko srodstvo (Ukić, 2015: 15). Iz toga proizlazi da je nacionalni identitet višedimenzionalan te ga se ne može umjetno stvoriti. Tu tezu podržava i Jelić (1999) koji smatra da se „moderna nacija nije uspjela formirati samo posredstvom konstrukcije

⁵ <https://www.nytimes.com/explain/2022/03/01/sports/russia-ukraine-war-sports>

nacionalnog identiteta, nego kroz interakciju različitih okolnosti i kompromisa u društvenoj i političkoj sferi“ (Jelić, 1999 prema Skoko, 2009: 18).

U 20. stoljeću u Europi dolazi do raspadanja brojnih socijalističkih i komunističkih republika te nastaju samostalne države. Raspadom SSSR-a, Čehoslovačke i Jugoslavije došlo je do nastanka više od 20 novih država koje su u kratkom roku morale izgraditi vlastiti nacionalni identitet. Veliku je ulogu u tome imao i sport, odnosno sportski rezultati i uspjesi sportaša, sportašica i nacionalnih timova. Coakley (2009) ističe kako neke od nastalih zemalja nisu imale konkurentnu političku i ekonomsku moć pa su velika sportska natjecanja upotrebljavale za stjecanje međunarodnog priznanja i legitimiteta (Coakley, 2009: 450 – 451). Luša pak naglašava kako nakon završetka Hladnog rata, koji je rezultirao raspadom jugoslavenske, sovjetske i čehoslovačke federacije, novostvorene države "prije su pitale za članstvo u FIFA-i nego u UN-u (Luša, 2016: 260, Levemore i Buss, 2004 prema Leško, 2019: 89). Lalić pak spominje nacionalizam u nogometu koji je posebno prisutan u tranzicijskim zemljama Istočne i Srednje Europe: „Važnost (ideologije) nacionalizma za nogomet u tim zemljama izražava se ne samo u djelovanju navijačkih skupina nego i nekih drugih nogometnih aktera (dužnosnika, sportskih medija i ostalih) koji se spremno uključuju u pripadajuće 'identitetske borbe'“ (Lalić, 2018: 76-77).

Upravo sportski rezultati prilikom kojih se ističu nacionalna obilježja kao što su himna, zastava i grb pridonose stvaranju nacionalnog identiteta, čak i kod dijela publike koji za sport nije toliko ili uopće zainteresiran. Ovdje se opet dovoljno osvrnuti na srebrnu medalju hrvatskih nogometaša na svjetskom prvenstvu u Rusiji 2018. Nogometaši nisu ispraćeni s nevjerojatnom euforijom i očekivanjima, ali je prvu utakmicu gledalo 1.735.000 ljudi⁶. Euforija je rasla svakim sljedećim trijumfom te je u trenutku odigravanja polufinala pred malim ekranima bilo 2.053.241 gledatelja⁷, što je srušilo sve rekorde gledanosti u Republici Hrvatskoj. Nadalje, svakom pobjedom rastao je broj navijača koji su se okupljali na trgovima i u kafićima, a na dočeku reprezentacije u Zagrebu skupilo se oko pola milijuna građana. Javnim prostorom tada su dominirale prepoznatljive hrvatske crveno-bijele kockice te domoljubne pjesme te gotovo da nije bilo Hrvata u domovini ili inozemstvu koji nije osjećao nacionalni ponos i zadovoljstvo.

⁶ <https://www.monitor.hr/prijenos-hrvatska-nigerija-pratilo-je-vise-od-17-milijuna-gledatelja/>

⁷ <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/utakmicu-hrvatska-engleska-pratilo-vise-od-dva-milijuna-gledatelja-20180712>

Razlog zašto se u trenutku velikih sportskih uspjeha stvara snažan osjećaj nacionalnog identiteta Hobsbawn (1993: 156) objašnjava činjenicom da se sportaši bave onim u čemu je svatko bar jednom htio biti uspješan, pa je čak i onim ljudima koje politika niti najmanje ne zanima lako identificirati se s nacijom koju ti sportaši predstavljaju.

Nadalje, veliki sportski događaji i uspjesi dobivaju golem medijski prostor, te tako i golem odjek u javnosti. Priče ispričane u medijima više se ne usredotočuju isključivo na sport i rezultat, već i na pozadinsku priču, moguće teške okolnosti koje je sportaš ili sportašica mora prebroditi, itd. Također, ističu se nacionalna obilježja te se sportaši i sportašice predstavljaju kao heroji nacije, a njihovi uspjesi kao uspjesi nacije (Coakley, 2009: 453).

Jasno je stoga da je upravo sport i način na koji se sport prezentira u medijskom i političkom diskursu ključan za stvaranje nacionalnog identiteta.

3.2. Sport u funkciji promicanja državne ideologije

Iako je već istaknuto da sport od antičkih vremena ima i političku ulogu, sport u funkciji promicanja državne ideologije pojava je modernog doba. Prvi koji je sport iskoristio za promicanje vlastite ideologije bio je Adolf Hitler koji je Olimpijske igre u Berlinu 1936. želio iskoristiti za promicanje nacističke ideologije te dokazivanje superiornosti arijevske rase. Luša (2016) ističe kako su, zahvaljujući uloženom trudu oko Igara, tisuće posjetitelja napustile Berlin uvjereni kako nacionalsocijalizam nije toliko opasan kao što su mislili. Ukratko, kreirana je nova (olimpijska) stvarnost tadašnje nacističke Njemačke (Luša, 2016: 252).

Gotovo slična priča u isto se vrijeme odvijala u Italiji. Na vlasti je bio Benito Mussolini koji je također želio domaćinstvo OI 1936., ali je izgubio od Njemačke. Ipak, fašistička je Italija dobila domaćinstvo svjetskog nogometnog prvenstva 1934., koje je i osvojila, kao i OI 1936. Naravno, čitav rezultat usredotočen je na Mussolinija i njegovu ulogu vođe koji od Talijana želi napraviti ustrajnu i otpornu rasu (Luša, 2016: 252).

Girginov (2004: 25) ističe upravo ulogu sporta u totalitarnim režimima, naglašavajući da se sport koristi ili za ideološko djelovanje na određene probleme u sustavu ili kao mobilizacijska sila u korist podrške sustavu.

Danas se Olimpijske igre te Svjetska prvenstva ne koriste toliko u svrhu promicanja državnih ideologija, već u svrhu brendiranja država. Skoko ističe da je sport „odavno prestao biti samo nadmetanje, te je danas jedan od glavnih ekonomskih pokretača zemalja organizatora, ali i zemalja sudionica. [...] Štoviše, nekim zemljama sport može poslužiti kao središnja platforma

u brendiranju, a ne samo dodana vrijednost u tim naporima“ (Skoko, 2009: 155). Lalić pak ističe da je organizacija različitih događaja (posebice nogometnih) *deveti oblik* „korištenja nogometa kao (potencijalno) snažnoga instrumenta za političko, kulturno i ekonomsko promicanje države. [...] Velike nogometne priredbe uglavnom su zamišljene i mogu djelovati kao promotivni alat snaženja identiteta i imidža države“ (Lalić, 2018: 86-87 i Skoko/Vukasović prema Lalić, 2018).

3.3. Sport u funkciji međunarodne politike

Iako je u olimpijskoj povelji navedeno da niti jedan oblik političke, vjerske ili rasne propagande nije dopušten na olimpijskim borilištima, ipak su OI nastavljene biti sredstvom slanja političke poruke pa je tako Zapad bojkotirao OI 1980. u Moskvi, a sovjetski blok OI 1984. u Los Angelesu. Velid Husni također navodi kako je tijekom Hladnog rata svako međunarodno sportsko natjecanje zapravo služilo kao otvoreno sredstvo za dokazivanje te je svaka pobjeda nad suparnikom vrednovana kao politička pobjeda (Husni: 155). Olimpijske su igre također omogućile reintegraciju Japana (domaćinstvo OI 1964), rješavanje sukoba između NR Kine i Tajvana, te su utjecale na rješavanje mnogih političkih pitanja (Luša, 2016: 252-254).

Nadalje, jedan od pojmova koji se ustalio u političkom žargonu nastao je upravo kao posljedica sportskog događaja. Radi se o pojmu *ping-pong diplomacy* kojim se danas označava posjet američkog predsjednika Richarda Nixona NR Kini, a koji se često označava kao početak kraja Hladnog rata. Naime, tijekom iznimno zahlađenih i nategnutih odnosa između dvije države, američki je predsjednik poslao stolnotenisku ekipu u NR Kinu kako bi odigrali meč protiv domaćina te si je time otvorio vrata za kasniji posjet Kini i normaliziranje odnosa između dvije države (Luša, 2016: 239, Leško, 2019: 91).

Murray i Pigman (2013) ističu da je sportska diplomacija sredstvo tradicionalne diplomacije u vanjskoj politici, te razlikuju

„dvije glavne kategorije primjene sportske diplomacije: državnu uporabu sportskih postignuća kao instrumenata diplomacije (sportska kompetitivnost), te uporabu sporta u svrhu komunikacije, pregovora i slanja diplomatskih poruka. U tom smislu, Vlade nerijetko angažiraju sportaše kako bi osnažile diplomatske poruke, te koriste sportske događaje u svrhu smirivanja napetosti diplomatskih odnosa ili testiranja temelja za primjenu budućih politika“ (Leško, 2019: 90).

Luša napose zaključuje da „sportska diplomacija nadilazi kulturne razlike, omogućuje različite platforme za jačanje dijaloga, mijenja imidž državne diplomacije od rezervirane i hermetičke

ka inovativnoj i javnoj, promovira međunarodno razumijevanje i prijateljstvo, odbacuje stereotipe i predrasude te ujedinjuje sukobljene populacije“ (Luša, 2016: 233-234).

S njima se slaže i Luka Leško koji u svom radu „Pregled nacionalnih modela sportske diplomacije u svijetu i perspektiva razvoja hrvatskog modela sportske diplomacije“ ističe da je sport dosegnuo toliku snagu u pitanjima međunarodne politike ga zbog njegove „globalne rasprostranjenosti“ i „uloge u integraciji u multikulturalnim društvima, Ujedinjeni narodi ga prepoznaju instrumentom za prosperitet u različitim sferama života (zdravlju, obrazovanju, održivu razvoju, očuvanju mira i komunikaciji), u svrhu čega je oformljen i Office on Sport for Development and Peace (UNOSDP)“ (Leško, 2019: 90).

4. SPORT I POLITIKA U HRVATSKOJ

Sport je u hrvatskom društvenom i političkom životu odigrao i nastavlja igrati jednu od ključnih uloga. Kao što je i ranije istaknuto, uloga sporta u Hrvatskoj usko je povezana sa stvaranjem nacionalnog identiteta, a što je bilo posebno značajno tijekom 90-ih godina prošlog stoljeća kada je došlo do raspada Jugoslavije i nastanka suvremene Republike Hrvatske. Vrcan ističe da „iz stavova, ponašanja i akcija kao i iz sadržaja masovnog skandiranja i korištene simbolike u Zagrebu, Splitu i Beogradu mogli su se vidjeti nedvosmisleni signali raspada vladajućeg socijalističkog sistema“ (Vrcan, 2003: 85).

Štoviše, od samog osnutka države upravo sport i sportski rezultati hrvatskih sportaša odigrali su ključnu ulogu u oblikovanju Hrvatske kao nacije. Tijekom Domovinskog rata dodatno su se isticali nacionalni simboli u svakodnevnom životu, dok su hrvatski političari, posebice prvi hrvatski predsjednik Franjo Tuđman neprestano isticali važnost hrvatskih sportaša u promicanju novonastale države u svijetu (Hrستیć, Mustapić, 2015: 153). Lalić ističe da je nogomet „u mnogočemu ostao najizrazitiji pokazatelj pokušaja da se nastavi korištenje sporta u političke svrhe, koje je bilo jako prisutno za vladavine Franje Tuđmana“ (Lalić, 2018: 209).

Jedan od ključnih pojmova za shvaćanje uloge sporta u stvaranju nacionalnog identiteta definirao je Hobsbawm (1990) te ga je nazvao „izmišljanjem tradicije“. Prema njemu, sport nam omogućava da iskusimo događaje visokog emotivnog naboja, što se onda upotrebljava za „izmišljanje tradicije“ i stvaranje nacionalne mitologije. U hrvatskoj su se povijesti važni sportski rezultati poklopili sa važnim političkim trenucima te je upravo zahvaljujući promicanju i isticanju sportskih rezultata Hrvatska stekla i međunarodno ime i nacionalni naboj. Jedan od sportskih trenutaka koji je svakako imao izniman politički značaj jest nogometna utakmica između Dinama i Crvene Zvezde 13.5.1990. u Maksimiru. Iako utakmica nije imala gotovo nikakvu sportsku težinu, sukob navijača Zvezde i navijača Dinama spriječio je odigravanje utakmice, a taj se događaj ponekad opisuje i kao početak rata na ovim prostorima (Fijačko, 2017: 21). Štoviše, i Vrcan također apsolutno prepoznaje ulogu koju je sukob navijača tog dana imao za kasniji rat:

„Treba se prisjetiti činjenice da je npr. Arkan, zloglasni vođa navijačkog plemena Delije, poslije komandant Tigrova, srpskih paravojnih jedinica, [...] izjavio svojevremeno da nije istina da su rat u bivšoj Jugoslaviji započeli generali JA nego se javno hvalisao da su to uradili navijači Zvezde na neodigranoj utakmici u Zagrebu između Dinama i Crvene Zvezde“ (Vrcan, 2003: 83).

4.1. Povijesni prikaz sportskih uspjeha i njihovog političkog značaja

Prvi značajan uspjeh hrvatskog sporta dogodio se netom nakon proglašenja samostalne Republike Hrvatske. Hrvatski je košarkaški savez u studenom 1991. oglasio istupanje iz Košarkaškog saveza Jugoslavije, nakon čega mu je ekspresno omogućen ulazak u Svjetsku košarkašku federaciju (FIBA). Jedan od najzaslužnijih za to bio je Bora Stanković, tadašnji tajnik FIBA-e, a paradoksalna jest činjenica da je Stanković bio srpske nacionalnosti.⁸ Štoviše, kako bi se odigravanje kvalifikacija poklopilo s međunarodnim priznanjem Republike Hrvatske, kvalifikacije za olimpijski turnir bile su odgođene (Ukić, 2015: 15). Na krilima tada već afirmiranih košarkaša – Dražena Petrovića, Tonija Kukoča, Dine Rađe, i drugih – Hrvatska je na ljetnim Olimpijskim igrama u Barceloni 1992. zauzela drugo mjesto. U finalu su Hrvatsku pobijedile Sjedinjene Američke Države, no poraz u finalu nije se smatrao neuspjehom. Štoviše, hrvatski su košarkaši doživljeni kao nacionalni heroji, a njihovo „srebro zlatnog sjaja“ kao najveći doprinos međunarodnoj afirmaciji novonastale države.

Hrvatski su se košarkaši ponovno našli u političkoj ulozi na Europskom prvenstvu u Ateni 1995. Mediji su cjelokupno prvenstvo pratili isključivo kroz prizmu potencijalnog susreta reprezentacija Hrvatske i Jugoslavije. Iako do tog susreta na kraju nije došlo, zbivanja na ceremoniji dodjele medalja svakako su potvrdila političku ulogu sporta. Naime, hrvatski su košarkaši osvojili brončanu medalju, dok je Jugoslavija osvojila zlato. Prilikom uspinjanja na podij jugoslavenske reprezentacije, hrvatski su košarkaši sišli sa svog podija. Ovaj čin svakako se u sportskom kontekstu ne može pozdraviti, no hrvatska je javnost ovu političku poruku itekako podržala. Štoviše, Ukić ističe kako je ovaj čin neposredno prije okončanja rata u Hrvatskoj ne samo pozdravljen, već i glorificiran (2015: 23).

Sljedeća je godina, 1996. također bila značajna za hrvatski sport. Hrvatski su rukometaši na ljetnim Olimpijskim igrama u Atlanti u finalu pobijedili reprezentaciju Švedske te je prvi put u povijesti modernih Olimpijskih igara zasvirala hrvatska himna, a hrvatska se zastava podigla na pobjednički jarbol. Tom se prilikom prvi hrvatski predsjednik Franjo Tuđman obratio rukometašima i javnosti sljedećim riječima:

„Junačkim i viteškim hrvatskim rukometašima i vodstvu reprezentacije upućujem gorljive čestitke domovinske i iseljene Hrvatske u povodu osvajanja prvog mjesta na Olimpijskim igrama. Prva zlatna olimpijska medalja osvojena pod hrvatskim stijegom i

⁸ <https://novo.hr/umro-bora-stankovic-tajnik-fiba-e-koji-se-zalozio-da-hrvatska-nastupi-na-oi-u-barceloni/>

vaša pobjeda služi na čast i ponos slobodne i samostalne države Hrvatske i bit će zlatnim slovima upisana u povijest hrvatskog sporta“⁹.

U godinama koje su slijedile, hrvatski je sport zabilježio mnoge značajne rezultate, a zasigurno je kao najveći uspjeh doživljeno osvajanje brončane medalje na svjetskom prvenstvu u nogometu 1998. U svom radu „Nogomet, nacionalni identitet i politika: uloga prvog hrvatskog predsjednika“ Leo Klarin objašnjava i analizira tadašnju situaciju u hrvatskom nogometu. Klarin (2015) citira tadašnjeg izbornika Ćiru Blaževića koji je objasnio da je u kvalifikacijama za to svjetsko prvenstvo gotovo dobio otkaz, no tadašnji predsjednik Tuđman je to osobno spriječio. Nadalje, Tuđman je osobno prisustvovao utakmicama reprezentacije, prije utakmice je odlazio na ručak s nogometašima, a nakon utakmice je dolazio u svlačionicu. Kao i u izjavama nakon osvojenog zlata u Atlanti, Tuđman je ponovno naglašavao značaj uspjeha reprezentacije u stvaranju međunarodnog ugleda Republike Hrvatske, te nije propuštao usporediti sportski uspjeh s onim ratnim, čime je direktno utjecao na etnički identitet (Klarin, 2015: 50-52). Lalić još spominje i Zvonimira Bobana, čuvenog kapetana Vatrenih iz 1998. „koji je barem u tom desetljeću najviše zbog veoma aktivne uloge u neredima koji su se zbili na stadionu Maksimir 13. svibnja 1990. u nemalom dijelu javnosti imao status ikone nacionalističkog domoljublja“ (Lalić, 2018: 219).

Osim momčadskih sportova i njihovih uspjeha, važno je spomenuti i pojedinačne uspjehe hrvatskih sportaša. Goran Ivanišević osvojio je 2001. najstariji teniski turnir na svijetu, Wimbledon. Cijeli svijet ostao je zapanjen nevjerojatnim uspjehom hrvatskog tenisača koji je na turnir došao uz pozivnicu jer u tom trenutku nije bio na dovoljno visokoj poziciji na ATP ljestvici niti za kvalifikacije¹⁰. Sljedeće godine, 2002., svjetsku je sportsku javnost zapanjila Janica Kostelić osvojivši tri zlatne i jednu srebrnu medalju na zimskim Olimpijskim igrama u Salt Lake Cityju. Bile su to prve medalje u skijanju te općenito na zimskim Olimpijskim igrama za Republiku Hrvatsku. Godinu kasnije Janičine uspjehe pratio je i brat Ivica pa su tako već u siječnju 2003. postali prvi brat i sestra koji su na isti dan pobijedili u utrkama svjetskog kupa¹¹. Zajedno su u karijeri osvojili 10 olimpijskih odličja, a na krilima njihovih rezultata, mala i ekonomski opterećena država Hrvatska organizirala je najraskošniju utrku FIS svjetskog kupa na zagrebačkom Sljemeni, koja traje i danas (Luša, 2016: 259). Skoko (2009) dodaje i da su

⁹ <https://www.vecernji.hr/vecernji60/nakon-pobjede-protiv-sve-ana-prvi-put-zasvirala-je-lijepa-nasa-1354275>

¹⁰ <https://sportnet.hr/vijesti/179573/tenis/goran-ivanisevic-osvojio-wimbledon/>

¹¹ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/ivica-slieme-je-san-ali-aspen-nista-nece-nadmasiti-20111231>

Janičini rezultati „isključivi 'krivac' za revitalizaciju skijanja i promociju Hrvatske kao skijaške velesile, iako nema ozbiljnu skijašku tradiciju“ (Skoko, 2009: 163).

4.2. Hrvatski sportaši – promotori Republike Hrvatske u svijetu

Hrvatski sportaši, kao uostalom i sportaši drugih nacija, smatraju se nacionalnim ambasadorima u svijetu. Prema Billigovoj teoriji „banalnog nacionalizma“ (1995), sportski događaji neizostavno uključuju prisutnost brojnih nacionalnih simbola što pridonosi neprestanoj (re)konstrukciji nacionalnog identiteta. Sportaši pritom postaju heroji i ikone koje šire slavu o zemlji koju predstavljaju te tako postaju dio fundamentalne metodologije modernog društva (Billig, 1995).

Mrstić i Mustapić (2015) ističu kako su u vrijeme Domovinskog rata hrvatski političari, a posebice predsjednik Franjo Tuđman, isticali važnost sportaša kao najvećih promotora Republike Hrvatske u svijetu, dok su tada najutjecajniji sportaši neprestano naglašavali svoju povezanost s hrvatskim narodom te su svaku priliku koristili za širenje vijesti o tadašnjoj situaciji u Republici Hrvatskoj. Skoko se slaže te ističe da su upravo nogometaši i uspjeh na SP 1998. utjecali na imidž Hrvatske te su „boje našeg novog imidža počele prekrivati crno-bijelu ratnu sliku“, a sve zbog televizijskih reportaža u kojima su se „vodeći svjetski reporteri počeli raspitivati o toj maloj zemlji talentiranih nogometaša. Odjednom se počelo govoriti ne samo o hrvatskim nogometašima već i o političkoj situaciji, turizmu, kulturi, povijesti...“ (Skoko, 2016: 247).

Iako je politička situacija u Hrvatskoj danas lakša utoliko što na njezinom teritoriju ne vlada rat, a sama je država međunarodno afirmirana, uloga sportaša u stvaranju i promicanju nacionalnog identiteta ne prestaje. Ranije je već spomenut primjer hrvatske nogometne reprezentacije i osvajanja srebra na svjetskom prvenstvu 2018. Osim što je javnost s nemjerljivim oduševljenjem popratila uspjeh reprezentacije, doček nogometaša ponovno je imao i politički značaj. Ozren Biti (2020) ističe medijsku propagandu nacionalnog identiteta koja naglašava politički, pa čak i vojni značaj uspjeha nogometaša:

„Reprezentativci su nazivani herojima, vitezovima i pobjednicima, a istaknuto je da su na doček došli navijači iz svih krajeva zemlje, kao i oni iz dijaspor. Na više je mjesta spominjana uključenost hrvatske vojske u protokol, pa i to da su nogometaši stigli u Hrvatsku u pratnji borbenih aviona uz poruku „Pobjednička Hrvatska vojska pozdravlja Vatrene“. Apostrofirani su i specifičan pozdrav Hrvatske kontrole zračne plovidbe koji su „sudionicima hrvatske nogometne oluje Rusija 2018. zahvalili na iskazanom zajedništvu

uz komentar 'Neopisivo'. Također su prenesene zahvale pojedinih nogometnih aktera braniteljima na tome što su im uopće omogućili da igraju za Hrvatsku“ (Biti, 2020: 36-37).

Medijsku propagandu također su potpomogli i sami nogometaši i članovi stručnog stožera. U svojim su izjavama u danima nakon dočeka u Zagrebu kontinuirano isticali nužnost zadržavanja zajedništva koje je zavlдалo kako bi i na gospodarskom i političkom planu došlo do promjena. Štoviše, nudili su svoju podršku svima koji odlučno krenu u rješavanje problema i poboljšavanje života građana¹². Nažalost, specifična slavljenička atmosfera koja je vladala u vrijeme i netom nakon Svjetskog prvenstva ubrzo se raspršila, a građani i političari vratili su se svojim svakodnevnim aktivnostima.

Slična je priča pratila i velike uspjehe hrvatskih rukometaša te atletike. Nakon što su rukometaši 2003. godine osvojili svjetsko zlato, a zatim se i godinu kasnije okrunili najsajnijim olimpijskim odličjem, cijeli je državni vrh obećao podržati Hrvatski rukometni savez u izgradnji rukometnog doma. Kada je Hrvatska dobila organizaciju Svjetskog prvenstva za muškarce 2009., činilo se kako se san o rukometnom domu zaista ostvaruje. Ipak, novoizgrađene sportske dvorane u Zagrebu, Splitu, Osijeku, Varaždinu, Poreču i Zadru danas se uglavnom koriste u druge svrhe, kao što su na primjer koncerti, festivali i drugi zabavni sadržaji (Biti, 2010: 237). Iako Biti (2010) govori kako od svih objekata izgrađenih za potrebe rukometnog prvenstva 2009., Arena Zagreb zaista ugošćuje najviše rukometnih utakmica, ističe da je zainteresiranost za rukomet na niskim granama te se taj sportski objekt sve manje doživljava kao sportski (246).

Očito je dakle da su uspjesi hrvatskih sportaša gotovo uvijek popraćenim brojnim obećanjima o novim ulaganjima u sport, no ta obećanja ostaju neispunjena. Jedina je iznimka skijanje – zahvaljujući brojnim uspjesima Janice i Ivice Kostelića, Zagreb je dobio vlastitu FIS skijašku utrku (Luša, 2016: 259, Skoko, 2009: 166)). Prvih je godina održavanja utrke vladalo sveopće oduševljenje postignutim te je interes javnosti bio golem. Nažalost, najprije povlačenjem Janice, a zatim i Ivice, Hrvatska je ostala bez pravog kandidata za postolje, pa danas sve više građana smatra da bi bilo bolje ugasiti utrku te novac preusmjeriti na poboljšanje života građana grada Zagreba.

¹² <https://www.24sata.hr/sport/moramo-biti-zajedno-moramo-vratiti-reprezentaciju-u-split-582633>

5. Hrvatski sportaši u politici

5.1. Janica Kostelić¹³

5.1.1. Sportska karijera

Janica Kostelić hrvatska je alpska skijašica rođena 5. siječnja 1982. u Zagrebu. Na skije je stala kada joj je bilo tek tri godine, a u sezoni 1996./1997., dakle u dobi od 14 godina, pobijedila je u sve 22 dječje utrke u kojima je startala. Već 1998. nastupila je na Zimskim olimpijskim igrama u Naganu i tako postala najmlađa alpska skijašica koja je nastupila na ZOI. Te iste godine, u svojoj prvoj sezoni u Svjetskom kupu, u tek drugoj slalomske utrke u kojoj je startala kao 53., došla je do svog prvog postolja popevši se na 3. mjesto.

Sezona 1999./2000. započela je briljantno, a završila bolno – Janica je došla do svoje prve pobjede, a seriju pobjeda i fantastičnih rezultata te očekivanja da će biti najmlađa osvajačica malog Kristalnog globusa prekinula je ozljeda koljena na treningu. Iako su liječnici dvojili oko Janičina povratka na stazu, ona se vratila već u sljedećoj sezoni te osvojila mali Kristalni globus u slalomu i 2. mjesto u ukupnom poretku Svjetskog kupa. Šest mjeseci kasnije na ZOI u Salt Lake Cityu 2002. godine Janica je svoj nastup otvorila osvajanjem zlata u kombinaciji, što je ujedno bila i prva medalja na ZOI za Republiku Hrvatsku. Na krilima prvog zlata, Janica je osvojila i zlato u slalomu, srebro u superveleslalomu te na kraju natjecanja još jedno zlato u veleslalomu. Zagreb, ali i cijela Hrvatska bili su na nogama, a Janici je upriličen svečani doček na glavnom zagrebačkom trgu.¹⁴

U sljedeće četiri godine Janica se neprekidno borila s brojnim ozljedama, ostvarujući unatoč tome zapanjujuće rezultate. Na Svjetskom prvenstvu 2003. okitila se dvama zlatnim medaljama, a 2005. je pridodala još tri naslova svjetske prvakinja. Također, naslovu pobjednice Svjetskog kupa iz 2001. pridodala je još dva naslova ukupne pobjednice te ukupno sedam malih Kristalnih globusa.

Na ZOI u Torinu 2006., svojoj je kolekciji medalja pridodala još jedno zlato u kombinaciji te srebro u superveleslalomu. Sezonu je završila svojim trećim velikim Kristalnim globusom te osvajanjem nagrade Laureus za najbolju sportašicu godine¹⁵. Nažalost, brojne ozljede ostavile

¹³ Podaci navedeni u ovom poglavlju pronađeni su na mrežnim stranicama:

<https://www.hoo.hr/hr/sportasi/biografije-sportasa?idSPORTAS=2029> i <https://www.biografija.com/janica-kostelic/>

¹⁴ <https://www.hoo.hr/hr/natjecanja/olimpijske-igre/zimske-olimpijske-igre/zoi-salt-lake-city-2002/32-Veli%C4%8Danstveni%20do%C4%8Dek%20Janice%20Kosteli%C4%87>

¹⁵ <https://www.laureus.com/world-sports-awards/2006/sportswoman-of-the-year/janica-kostelic>

su traga na Janici te je iste godine objavila da se neće natjecati u sljedećoj sezoni. Iako je prvotno najavila pauzu, 2007. godine Janica je objavila definitivan kraj svoje karijere.

5.1.2. Politička karijera

Janica je 2016. započela svoj politički put. U Trinaestoj Vladi Republike Hrvatske obnašala je dužnost pomoćnice ministra znanosti, obrazovanja i sporta. Upitana zašto se želi uključiti u politiku, Janice je odgovorila da želi pridonijeti razvitku sporta, a posebno uključivanju mladih:

"Prihvatila sam ponudu jer nakon sportske karijere želim i na druge načine pridonijeti sportu u Hrvatskoj, pogotovo u aspektu sporta i mladih. Nadam se da ću zajedno s kolegama uspjeti prije svega približiti bavljenje sportom svima, a ponajviše mladim generacijama. ovaj cilj smatram važnim jer sport je vrlo koristan i zdrav za društvo u cjelini", rekla je Janica Kostelić za "*Jutarnji list*"¹⁶.

Odlukom Andreja Plenkovića, predsjednika Četrnaeste Vlade Republike Hrvatske, osnovan je Središnji državni ured za šport, a Janica je 10. studenog 2016. imenovana prvom državnim tajnicom odbora za šport¹⁷. Jedna od najznačajnijih odluka u Janičinom mandatu bila je otvaranje istrage protiv Hrvatskog nogometnog saveza i Zdravka Mamića 2017. godine¹⁸. Ipak, značajnija su postignuća izostala pa je hrvatska javnost uglavnom indiferentno, ali ponekad i neugodno reagirala prema bivšoj skijašici. Na vlastiti zahtjev Janica je razriješena s dužnosti 2019. godine¹⁹ te od tada živi povučen obiteljski život dalje od očiju javnosti.

¹⁶ <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/hrvatska/janica-kostelic-ulazi-u-vladu-i-postaje-pomocnica-ministra-sporta-310500>

¹⁷ <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/hrvatska/janica-kostelic-imenovana-prvom-drzavnom-tajnicom-sredisnjeg-drzavnog-ureda-za-sport-449617>

¹⁸ <https://gol.dnevnik.hr/clanak/nogomet/janica-u-ofenzivi-sportska-inspekcija-pokrenula-postupak-protiv-hns-a---500465.html>

¹⁹ <https://www.rtl.hr/vijesti/hrvatska/razrijesena-na-osobni-zahhtjev-janica-kostelic-vise-nije-drzavna-tajnica-za-sport-ddd48e38-b9f2-11ec-80f5-0242ac12002c>

5.2. Lino Červar²⁰

5.2.1. Sportska karijera

Lino Červar hrvatski je rukometni trener rođen 22. rujna 1950. u Delićima. Svoj prvi značajniji trenerski uspjeh ostvario je 1980. na klupi Istraturista iz Umaga s kojim je u pet sezona iz 5. lige došao do prve Savezne lige Jugoslavije. Svoju je trenersku karijeru zatim gradio u Austriji, da bi 1994. preuzeo mjesto izbornika talijanske reprezentacije te direktora svih rukometnih selekcija. Pod njegovim je vodstvom Italija došla do svojih jedinih nastupa na Europskom i Svjetskom prvenstvu, osvojivši 11. mjesto na EP 1998. i 18. mjesto na SP 1997. Jedinu medalju s talijanskom reprezentacijom osvojio je 1997. na Mediteranskim igrama.

Červar se vraća u Hrvatsku 2000. godine i preuzima klupu hrvatskog prvaka Badel 1862 Zagreb. Nakon debakla reprezentacije na Europskom prvenstvu 2002. te osvajanja zadnjeg mjesta pred domaćom publikom, Červar dolazi na izborničko mjesto. Atmosfera oko reprezentacije bila je daleko od sjajne, a Červar i njegovi izabranici ispraćeni su na Svjetsko prvenstvo 2003. bez ikakvih očekivanja. Kada je na startu prvenstva Hrvatska izgubila od Argentine, i ono malo preostalih zaljubljenika u rukomet odustalo je od reprezentacije. Ipak, serijom pobjeda u skupini, od kojih je najviše odjeknula ona protiv rukometne sile Francuske, reprezentacija je zauzela prvo mjesto u skupini i plasirala se u završnicu. Hrvatska je zatim pobijedila sve tri sljedeće utakmice i plasirala se u polufinale. Pobjedom nad Španjolskom te zatim nad Njemačkom, Hrvatska je postala svjetski prvak. Godinu dana kasnije rukometaši su u znatno boljoj atmosferi i sa znatno većim očekivanjima ispraćeni na Ljetne olimpijske igre u Ateni, a rezultat nije izostao – Hrvatska je osvojila zlato. Nakon Svjetskog prvenstva u Hrvatskoj 2009. i osvajanja srebra, Červar se povlači s izborničke pozicije i preuzima klupu Metalurga iz Skopja. Ponovno se vraća na klupu reprezentacije 2017. s ciljem osvajanja jedinog zlata koje nedostaje u rukometnoj kolekciji – onog europskog. Ipak, na EP 2018. na domaćem terenu, reprezentacija ne osvaja medalju te mnogi traže Červarovu ostavku. Hrvatski rukometni savez nastavlja podržavati Červara te on 2020. reprezentaciju uvodi u finale Europskog prvenstva, no ipak bez uspjeha u tom finalu. Červarovi kritičari iz 2018. ponovno su došli na svoje kada je reprezentacija na Svjetskom prvenstvu 2021. odigrala nevjerojatno loš turnir te osvojila 15. mjesto²¹, što je ujedno i najlošiji rezultat reprezentacije od EP 2002. Nakon tog

²⁰ Podaci navedeni u ovom poglavlju pronađeni su na mrežnim stranicama: <https://www.biografija.com/lino-cervar/> i <https://www.hoo.hr/hr/hrvatski-olimpijski-odbor/nacionalni-sportski-savezi/115-savezi-olimpijskih-sportova/hrvatski-rukometni-savez/3856-lino-cervar-dobio-veliko-priznanje-ehf-a>

²¹ <https://sportske.jutarnji.hr/sn/sport-mix/rukomet/ovo-je-dugo-cervarov-stil-no-sad-je-presao-granicu-sokirao-je-sve-nesto-je-puklo-ali-nece-se-saznati-15045256>

turnira, Červar je na vlastiti zahtjev razriješen s mjesta izbornika te od tada ne vodi niti jednu momčad.

5.2.2. Politička karijera

Lino Červar svoju je političku karijeru započeo kao član HDZ-a u Istri. Od 2003. do 2008. bio je zastupnik HDZ-a u Petom sazivu Hrvatskog sabora te je 2007. imenovan čelnikom stranačke podružnice u Istri. Tom prilikom priznao je da je za njegovo imenovanje zaslužna njegova sportska karijera jer HDZ u Istri nije uživao veliku popularnost te se tadašnji stranački predsjednik Ivo Sanader nadao da će Červarovo imenovanje doprinijeti broju glasača. U intervjuu za *Nacional* Červar je izjavio: „Recimo da mogu privući ljude. Oni vide da imam neke stavove koje i sami podržavaju, a to iskorištava politika.“ Naglasio je pak da nema veće političke ambicije te priznao da su sportaši u politici trend koji stranke iskorištavaju u godinama parlamentarnih izbora²².

Červarova politička karijera nije ostavila gotovo nikakvog traga na hrvatskoj političkoj sceni. Tijekom intervjua nakon podnošenja ostavke nakon Svjetskog prvenstva 2021., novinari su Červara upitali je li ga politika gurala, na što je on izjavio da ga je politika samo prevarila, a najviše HDZ, njegova bivša stranka.²³ Također, naglasio je da se nikada nije osjećao dobrodošao u političkim vodama te se iz tog razloga i povukao:

„Nisam punih 13 godina politički aktivan, no kad sam bio, mnogi su mi to prigovarali, i ja sam se vratio tamo gdje mi je mjesto, ovdje u rukomet, u svoju obitelj. Tu sam doma. Bio sam i tamo na neki način jer svi imaju neku kvalitetu, imaju je i oni koji drugačije razmišljaju, i to treba poštivati. Nažalost, taj nedostatak međusobnog poštovanja najveća je boljka našeg društva“²⁴.

²² <http://arhiva.nacional.hr/clanak/32773/lino-cervar-politicki-uzlet-rukometnog-selektora>

²³ <https://www.maxportal.hr/sport/lino-cervar-mene-je-politika-samo-prevarila-a-najvise-hdz/>

²⁴ <https://www.jutarnji.hr/life/zivotne-price/velika-zivotna-ispovijest-line-cervara-da-je-prezivjela-bivsa-drzava-bio-bih-jugoslavenski-izbornik-situacija-u-hrvatskoj-je-trenutno-alarmantna-9819946>

5.3. Sandra Perković²⁵

5.3.1. Sportska karijera

Sandra Perković hrvatska je bacačica diska rođena 21. lipnja 1990. u Zagrebu. Svoje prve značajnije rezultate ostvarila je 2007. i 2008. u juniorskoj konkurenciji, no uslijedila je bolest i težak oporavak. Postepeno je ušla u seniorsku konkurenciju, da bi na Europskom prvenstvu 2010. u Barceloni osvojila zlato i najavila brojne uspjehe koji su uslijedili. 2011. godinu obilježio je doping skandal – Sandra je nenamjerno uzela supstancu koja se nalazi na zabranjenoj listi te je dobila zabranu nastupanja u trajanju od 6 mjeseci i oduzimanje svih nagrada ostvarenih u periodu od kada je uzorak uzet. Zbog zabrane je morala propustiti Svjetsko prvenstvo, no vratila se na vrijeme za Olimpijske igre. Najprije je na Europskom prvenstvu 2012. obranila zlato, a zatim je na Ljetnim OI u Londonu osvojila svoje prvo zlatno olimpijsko odličje. Sjajnu sezonu završila je osvajanjem Dijamantne lige s najvećim brojem bodova u odnosu na sve atletičare i atletičarke u svim disciplinama. U narednim je godinama Sandra osvojila još tri naslova europske prvakinje, dva svjetska zlata i jedno srebro, te dva zlata na Mediteranskim igrama. Na Olimpijskim igrama 2016. Sandra je obranila naslov olimpijske pobjednice iz Londona, a na igrama u Tokyju 2021. je nažalost ostala bez medalje. Jedina je europska atletičarka koja je pet puta zaredom ponijela titulu europske prvakinje te je šesterostruka pobjednica Dijamantne lige.

5.3.2. Politička karijera

Sandra Perković u politiku je ušla pridruživši se stranci Bandić Milan 365 – Stranka rada i solidarnosti. Sandra je najprije bila zastupnica u Skupštini Grada Zagreba, da bi na parlamentarnim izborima 2015. ušla u Sabor. Kao i Janica Kostelić, i Sandra je istaknula da ulazi u politiku s ciljem unapređenja sporta u Hrvatskoj te poticanja mladih na bavljenje sportom. U jednom od intervjua izjavila je kako je nedopustivo da osvajači olimpijskih medalja gladuju u starosti²⁶, no za vrijeme njezina mandata nije došlo do nikakvih promjena na tom planu.

Njezinu političku karijeru najviše je obilježila veza s pokojnim gradonačelnikom grada Zagreba, Milanom Bandićem. Između ostalog, Sandra je bila pozvana svjedočiti na sudu u aferi Agram jer joj je tadašnji gradonačelnik omogućio nezakonito korištenje službenog gradskog

²⁵ Podaci navedeni u ovom poglavlju pronađeni su na mrežnim stranicama:

<https://www.biografija.com/sandra-perkovic/> i <https://www.hoo.hr/hr/sportasi/biografije-sportasa?idSportas=6518>

²⁶ <https://www.tportal.hr/sport/clanak/sandra-perkovic-o-svom-planu-za-politiku-i-sabor-20151110>

automobila krajem 2013., a sve kako bi nazočila Gradskoj skupštini na kojoj se izglasavao proračun. Sandra je na sudu ispričala kako je ona prva zatražila automobil da bi mogla prisustvovati sjednici, no USKOK je osporio istinitost njenog iskaza predloživši audio snimku razgovora nje i pokojnog gradonačelnika. Na parlamentarnim izborima 2016. Perković nije osvojila dovoljno preferencijskih glasova te je ostala bez mjesta u Saboru.

6. Metodologija rada

U radu su provedene dvije vrste istraživanja – kvalitativno i kvantitativno. Za ispitivanje mišljenja i percepcije javnosti provedeno je kvantitativno istraživanje u obliku istraživačke ankete. „Anketna metoda je poseban oblik neeksperimentalnog istraživanja koje kao osnovni izvor podataka koristi osobni iskaz o mišljenjima, uvjerenjima, stavovima i ponašanju“ (Milas, 2005: 395). Ispitanici u ovoj anketi izabrani su metodom slučajnog uzorka te je upitnik proveden pisano, odnosno ispitanici su na anketu odgovarali putem obrasca Google Forms. Svrha ove ankete bila je ustvrditi u kojoj mjeri je hrvatska javnost pratila sportsku karijeru Janice Kostelić, Line Červara i Sandre Perković te je li ista populacija zatim pratila njihovu političku karijeru. Nadalje, kako bi se osnovna hipoteza ovog rada potvrdila ili opovrgnula, bilo je nužno uočiti jesu li ispitanici promijenili mišljenje o sportašima zbog njihovog političkog djelovanja.

Kako bi se dobila kompletnija slika, kvantitativno je istraživanje nadopunjeno kvalitativnim istraživanjem putem metode polustrukturiranih intervjua s političkim i PR stručnjacima i sportskim novinarima. Polustrukturirani intervjui kao metoda kvalitativnog istraživanja podrazumijeva razgovor istraživača i informanta, a „zadržava donekle prirodnu i nenamještenu atmosferu“ prilikom koje „ispitivač ima osnovne natuknice u kojima su naznačene osnovne teme o kojima će se voditi razgovor“ te će on taj razgovor skrenuti u željenom smjeru ukoliko se sugovornik udalji od teme (Bognar, 2000).

Ispitanici za polustrukturirane intervjue odabrani su namjerno s obzirom na njihovu profesiju i mogućnost realizacije intervjua. Tri intervjua provedena su s profesorima s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu kako bi se dobio uvid u političku dimenziju te kako bi se objasnio fenomen sportskog brenda i sportaša kao nacionalnih ikona. Sljedeća dva sudionika intervjua su novinari iz područja politike odnosno sporta, a posljednja dva sudionika su manje poznati sportski djelatnici koji su se okušali u politici na gradskoj razini. Intervjui su provedeni u srpnju i kolovozu 2022. godine. Svi intervjui provedeni su putem aplikacije Zoom, a proveo ih je autor istraživanja te su trajali oko 60 minuta.

Prije provođenja intervjua ispitanici su bili obavješteni o predmetu i ciljevima istraživanja, kao i o razlozima snimanja intervjua. Svi ispitanici dali su pravo na citiranje i navođenje pod punim imenom i prezimenom. Audio intervjui u cijelosti su transkribirani su za potrebe daljnje analize, a transkripte je izradio sam autor.

7. Prikaz rezultata i analiza istraživanja

7.1. Prikaz rezultata istraživanja javnog mišljenja

Anketa je podijeljena u četiri dijela – prvi dio usmjeren je na demografske podatke ispitanika te njihovu zainteresiranost za sport i politiku, dok su svaki od sljedeća tri dijela ispitivali mišljenje sudionika o trima sportašima-političarima obrađenim u ovom radu.

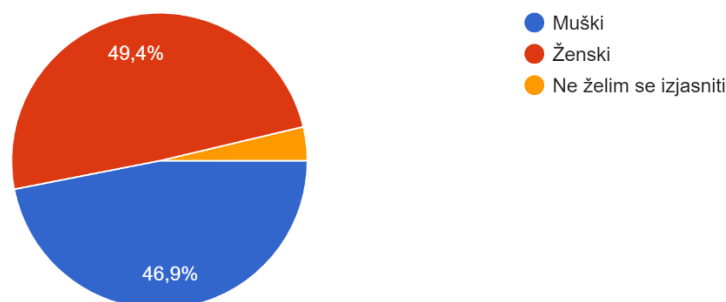
7.1.1. Demografija ispitanika

U anketi je ukupno sudjelovao 81 ispitanik i svi su dali odgovore na sva postavljena pitanja. Nažalost, autor je neke odgovore morao izuzeti iz analize jer je bilo očito da se ne radi o ozbiljnom pokušaju odgovora (npr. jedan od odgovora na pitanje tko je osoba na slici, a radilo se o Sandri Perković, glasio je „komšinica Slavka“). S ciljem zadržavanja znanstvene razine istraživanja, takvi i slični odgovori izuzeti su iz analize.

Od 81 ispitanika, ukupno 40 osoba odgovorilo je da je ženskog spola (49,04 %), 38 osoba muškog spola (46,9 %), dok se 3 osobe nisu željele spolno izjasniti (3,7 %). Većina ispitanika je bila u dobi od 26 – 35 godina starosti i to u iznosu od 35,8 %. Iduća ispitana dobna skupina bila je ona od 18 – 25 godina i to 25,9 %. Slijedi ih skupina od 36 – 45 godina u postotku od 19,8 %, zatim skupina od 46 – 55 u iznosu od 8,6 % i na kraju dobna skupina iznad 56 godina i više u iznosu od 9,9 % što je više od mlađe dobne skupine za 1,3 %.

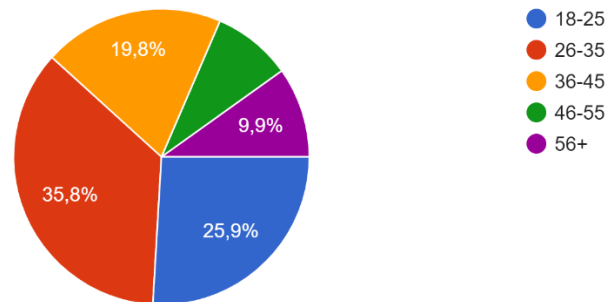
Spol

81 odgovor

Koliko godina imate?

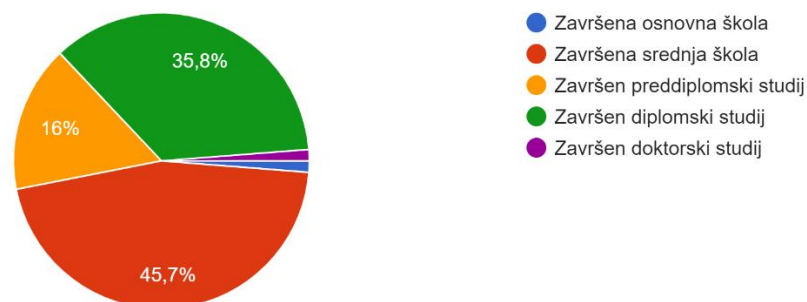
81 odgovor

Od svih sudionika ispitanih u anketi, njih čak 45,7 %, ujedno najviše od svih ispitanika, je završilo samo srednju školu, dok je onih sa završenim fakultetom tj. diplomskim studijem 35,8 %. 16 % ispitanika je završilo preddiplomski studij, dok je najmanji broj ispitanika u kategorijama s završenom osnovnom školom ili doktorskim studijem – 1,2 % u svakoj od kategorija.

Koja je Vaša stručna sprema?

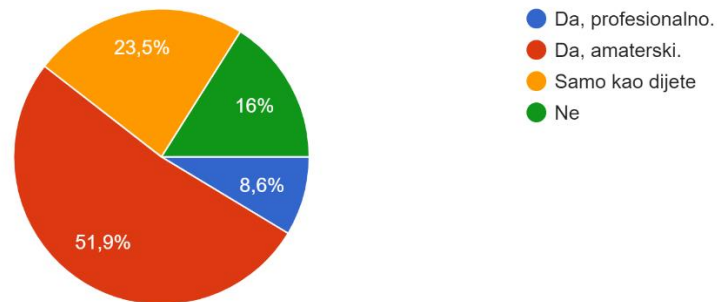
81 odgovor

Na pitanje jesu li se ikad aktivno bavili sportom, 51,9 % ispitanika izjasnilo se da jest, ali samo amaterski, 23,5 % samo kao dijete, 16 % ih se nije bavilo sportom uopće, dok se 8,6 % ispitanika sportom bavilo profesionalno.

Jeste li se ikada aktivno bavili sportom?

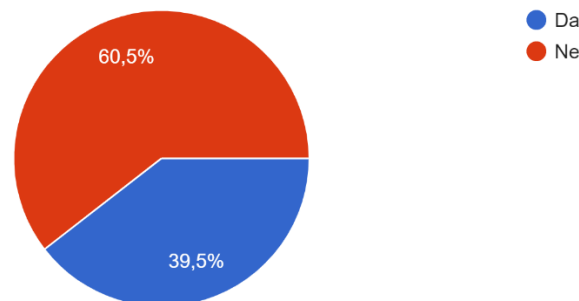
81 odgovor

Jedno od ključnih pitanja ove ankete, a s ciljem utvrđivanja korelacije između sportske i političke karijere, ispitalo je opću zainteresiranost ispitanika za politiku. Čak 60,5 % ispitanika izjasnilo se da ih politika ne zanima, dok je 39,5 % njih reklo da ih politika kao takva, zanima.

Zanima li Vas politika?

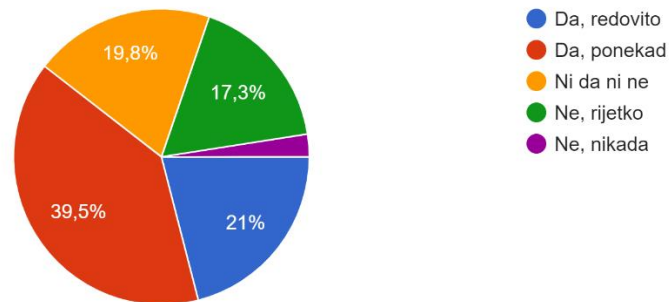
81 odgovor

Ipak, na pitanje prate li politička događanja, više od polovice ispitanika odgovorilo je da redovito ili povremeno prate tekuća politička zbivanja – njih 39,5 % politiku prati povremeno, a 21 % redovito. 19,8 % ne može se odlučiti te ne smatraju niti da prate politička zbivanja niti da ih zanemaruju. 17,3 % ispitanika politička zbivanja prati samo rijetko, dok 2,5 % njih uopće ne prati događanja na političkom planu.

Pratite li politička događanja?

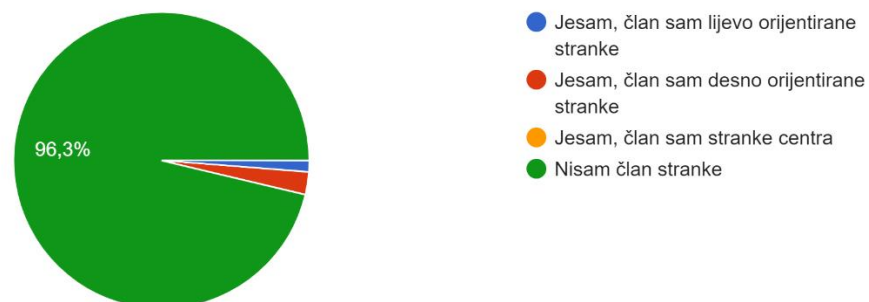
81 odgovor

Na pitanje jesu li članovi neke od političkih stranaka, velika većina ispitanika, i to postotku od 96,3 % rekla je da nisu članovi niti jedne stranke. 2,5 % ispitanika izjasnilo se kao članovi desno orijentirane stranke, dok je 1,2 % reklo da su članovi lijevo orijentirane stranke.

Jeste li član političke stranke?

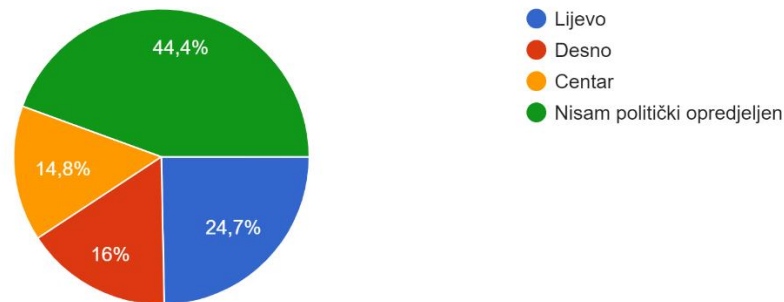
81 odgovor

Ipak, iako nisu članovi određenih stranaka, nešto manje od polovice ispitanika (44,4 %) reklo je da uopće nisu politički opredijeljeni, dok se ostatak ispitanika priklonio jednoj od političkih opcija – njih 24,7 % izjasnilo se kao lijevo orijentirani, 16c% kao desno orijentirani, a 14,8 % je orijentirano prema centru.

Koja je vaša politička orijentacija?

81 odgovor

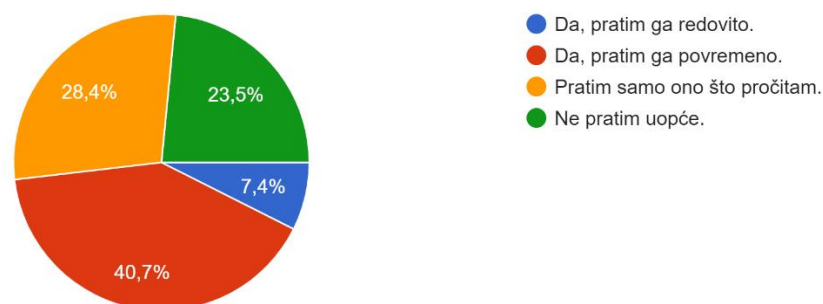

7.1.2. Ispitivanje mišljenja o Janici Kostelić

Ovaj dio ankete započeo je prikazom fotografije Janice Kostelić te je od ispitanika traženo da imenuju osobu koja se nalazi na fotografiji. Tek jedna osoba nije znala o kome se radi, dok je ostalih 80 ispitanika točno prepoznalo najtrofejniju hrvatsku skijašicu. Zatim se od ispitanika tražilo da imenuju sport kojim se dotična bavila te su i na to pitanje ispitanici uglavnom odgovorili točno, a neki su čak precizirali i da se radi o alpskom skijanju. Ipak, upitani prate li alpsko skijanje, tek 7,4 % ispitanika reklo je da ga redovito prate, dok je 23,5 % ispitanika odgovorilo da skijanje uopće ne prati. Većina ispitanika je pak rekla da skijanje prati povremeno (40,7 %), odnosno da prati samo ono što o skijanju pročita u medijima (28,4 %).

Pratite li taj sport?

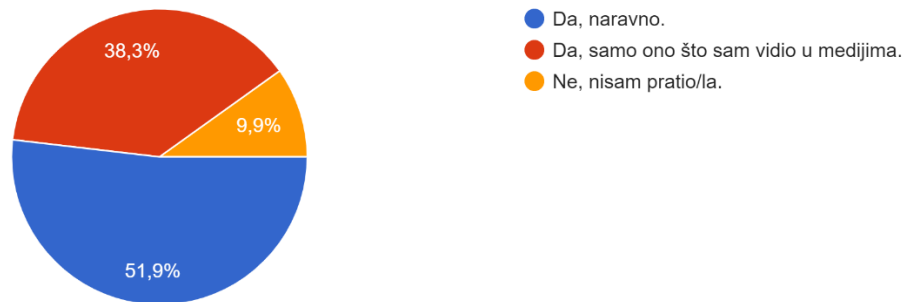
81 odgovor

Odgovori na ovo pitanje gotovo su u potpunosti u skladu s odgovorima na sljedeće pitanje gdje je čak 51,9 % ispitanika odgovorilo da je pratilo sportske uspjehe Janice Kostelić, a tek njih 9,9 % nije uopće pratilo ništa vezano uz njezine uspjehe. Ostatak ispitanika također je popratio uspjehe, ali isključivo kroz ono što se moglo vidjeti u medijima.

Jeste li pratili sportske uspjehe ove osobe?

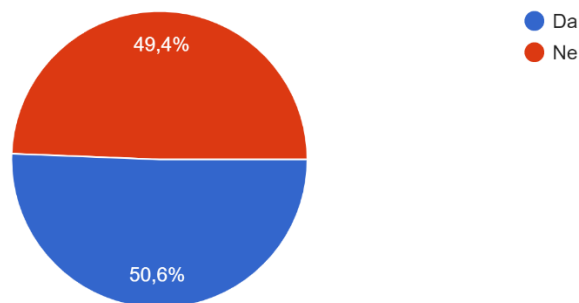
81 odgovor

Međutim, čak 49,4 % ispitanika ne smatra se navijačima Janice Kostelić, što je dakako u skladu s brojem ispitanika koji ne prate skijanje ili ga prate isključivo kroz medijske napise.

Smatrate li se navijačem/navijačicom ove osobe?

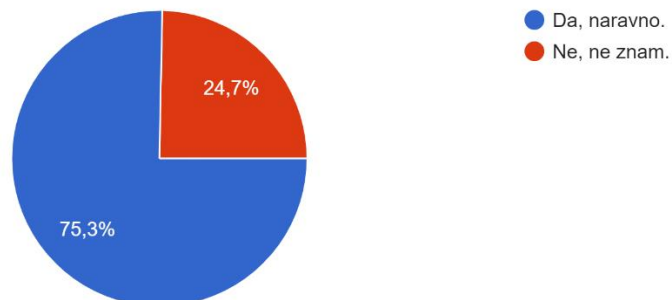
81 odgovor

U sljedećem dijelu ankete ispitanicima su postavljena različita pitanja o političkom angažmanu Janice Kostelić. Čak 75,3 % svih ispitanih znalo je da je Janica Kostelić bila politički aktivna, a većina njih znala je i koju je funkciju obnašala.

Znate li je li ova osoba (bila) politički aktivna?

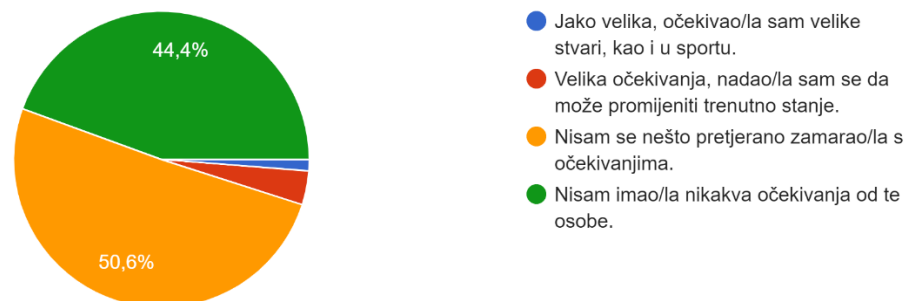
81 odgovor

Pitanje o funkciji gospođe Kostelić postavljeno je u obliku pitanja sa slobodnim odgovorom, odnosno ispitanici su samostalno upisivali ono što su smatrali točnim, bez unaprijed ponuđenih odgovora. Iako nisu svi ispitanici koji su znali na kojoj je funkciji radila Janica Kostelić točno napisali samo ime funkcije, iz dostupnih je odgovora autor ovog rada samostalno zaključio da je velika većina ispitanika točno zapamtila koju je ulogu Kostelić obnašala. Više od 90 % ispitanika nije imalo nikakva ili gotovo nikakva očekivanja od političkog angažmana Janice Kostelić, dok je njih tek 4,9 % od gospođe Kostelić očekivalo da će promijeniti trenutno stanje u sportu i da će njeni politički uspjesi biti mjerljivi s onim sportskima.

Kakva ste imali očekivanja od ove osobe u politici?

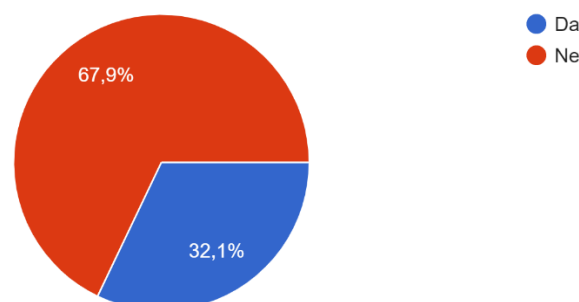
81 odgovor

O razlozima njezina ulaska u politiku ispitanici su uglavnom pozitivno orijentirani – njih 67,9 % smatra da nije ušla u politiku kako bi osigurala vlastitu egzistenciju, a čak 77,8 % slaže se da vlastita promocija nikako nije bila njezin motiv za ulazak u politiku.

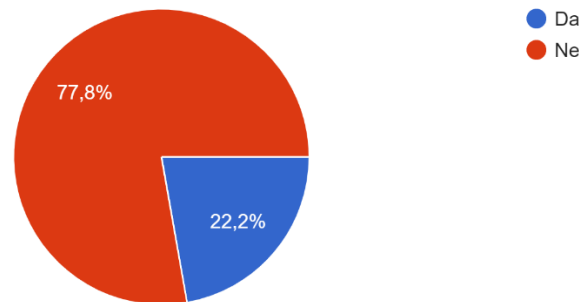
Smatrate li da je ušao/ušla u politiku kako bi osigurao/la vlastitu egzistenciju?

81 odgovor

Smatrate li da je ušao/ušla u politiku zbog samopromocije?

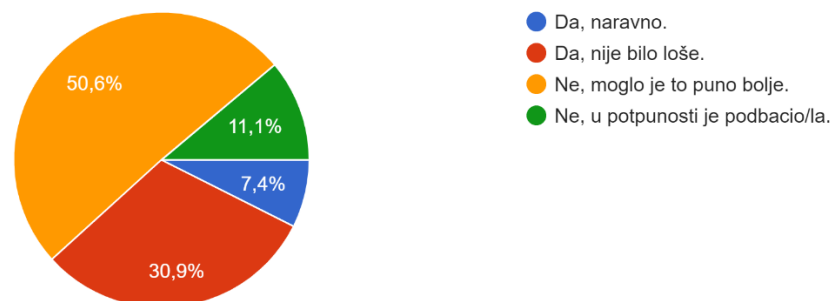
81 odgovor

Iako od nje nisu imali velikih očekivanja, čak 50,6 % ispitanika smatra da nije ispunila očekivanja i da je mogla puno više ponuditi na poziciji na kojoj se nalazila, dok njih 11,1 % smatra da je u potpunosti podbacila. S druge pak strane, 30,9 % ispitanih smatra da njezin čitav politički angažman nije bio loš, dok je 7,9 % ustvrdilo da je u potpunosti opravdala njihova očekivanja.

Je li ova osoba ispunila vaša politička očekivanja?

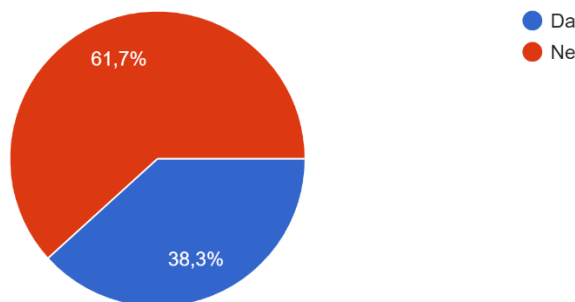
81 odgovor

Većina ispitanika ne smatra da si je gospođa Kostelić narušila ugled ulaskom u politiku, no nije za zanemariti da 38,3 % ispitanih ipak smatra da joj taj politički angažman i nije trebao.

Smatrate li da mu/joj je narušen ugled ulaskom u politiku?

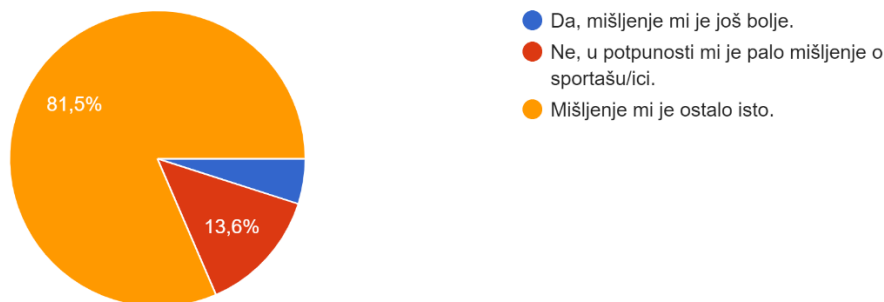
81 odgovor

Međutim, zanimljivo je da je postotak ispitanika čije je mišljenje o Janici Kostelić u potpunosti palo zbog političkog angažmana tek 13,6 %, iako njih čak 38,3 % smatra da joj je ugled narušen. Veoma mali postotak ispitanika (4,9 %) ističe da im je mišljenje poraslo zbog njezinog političkog angažmana, dok najveći broj ispitanih, njih 81,5 %, nije promijenilo mišljenje.

Je li Vaše mišljenje o ovoj osobi poraslo ili se smanjilo zbog njegovog/njezinog političkog djelovanja?

81 odgovor

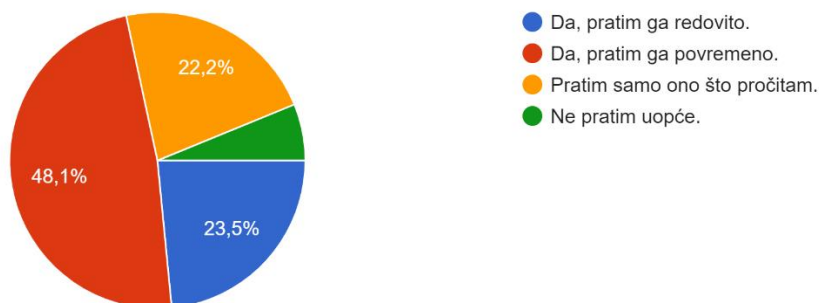
7.1.3. Ispitivanje mišljenja o Lini Červaru

Ovaj dio ispitivanja također je započeo fotografijom Line Červara te je od ispitanika zatraženo da imenuju osobu na slici. I ovdje su ispitanici uglavnom točno prepoznali o kome se radi, iako su neki od ispitanika napisali samo ime ili „rukometni trener“ umjesto imena i prezimena. 1,2 % ispitanika mislilo je da se radi o Mati Miši Kovaču te isto toliko da je osoba na slici Miroslav Ćiro Blažević. Većina ispitanika također je točno odredila da se Červar bavi rukometom, dok je troje ispitanika potvrdno odgovorilo da znaju o kojem se sportu radi, no nisu sport imenovali. Tek 6,2 % ispitanih uopće ne prati rukomet, dok ga svi ostali ispitanici u nekoj mjeri prate –

23,5 % ispitanika prati rukomet redovito, 48,1 % prati ga povremeno, a 22,2 % prati samo ono što je dostupno u medijima.

Pratite li taj sport?

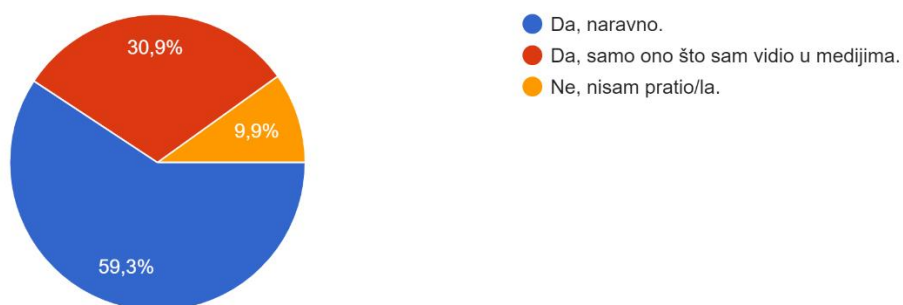
81 odgovor

S obzirom na to da je postotak ispitanika koji su izjavili da prate rukomet kao sport veći od postotka onih koji prate alpsko skijanje, logično je da je broj onih koji su pratili sportske uspjehe Line Červara te koji se smatraju njegovim navijačima veći u odnosu na one koji su pratili Janicu Kostelić. Tek 9,9 % nije ni na koji način pratilo Červarove uspjehe, dok je njih 59,3 % redovito pratilo, a 30,9 % ih je pratilo ono o čemu su mediji izvještavali.

Jeste li pratili sportske uspjehe ove osobe?

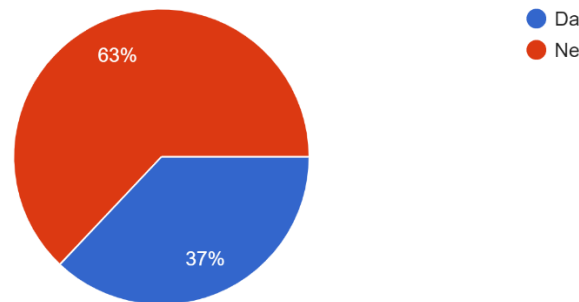
81 odgovor

Unatoč činjenici da većina uglavnom prati rukomet, bilo redovito ili u medijima, tek se 37 % ispitanih smatra navijačima Line Červara.

Smatrate li se navijačem/navijačicom ove osobe?

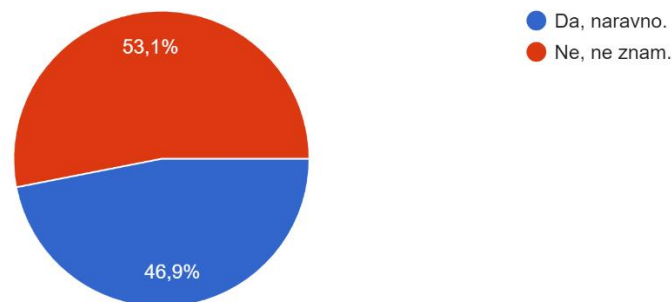
81 odgovor

Čak 53,1 % ispitanika nije svjesno da je Červar bio politički aktivan, a slijedom toga, velika većina ispitanih također nije znala reći koju je točno funkciju Červar obnašao.

Znate li je li ova osoba (bila) politički aktivna?

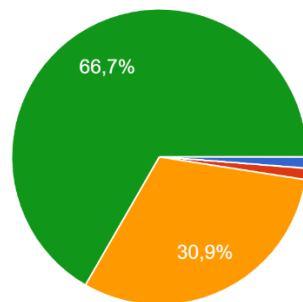
81 odgovor

S obzirom da se radilo o pitanju otvorenog tipa, tek je dvoje ispitanika ispravno odgovorilo da je Červar bio član HDZ-a, no nitko od ispitanih nije odgovorio da je Červar bio zastupnik u Hrvatskom saboru. Nadalje, kao što je već viđeno u dijelu istraživanja o Janici Kostelić, niti o Červarovom političkom angažmanu većina ispitanika nije imala gotovo nikakva očekivanja. Ukupno dva ispitanika odgovorila su da su imala ikakva ili velika očekivanja, dok je njih 66,7 % reklo da uopće nisu imali očekivanja, a njih 30,9 % nije se niti zamaralo razmišljanjima o Červarovom političkom djelovanju.

Kakva ste imali očekivanja od ove osobe u politici?

81 odgovor

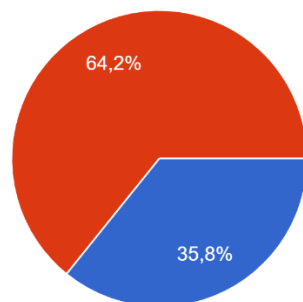

- Jako velika, očekivao/la sam velike stvari, kao i u sportu.
- Velika očekivanja, nadao/la sam se da može promijeniti trenutno stanje.
- Nisam se nešto pretjerano zamarao/la s očekivanjima.
- Nisam imao/la nikakva očekivanja od te osobe.

Također, kao i u slučaju Janice Kostelić, niti za Linu Červara većina ispitanika ne smatra da je ušao u politiku zbog vlastite egzistencije (64,2 % naspram 35,8 %) niti zbog samopromocije (61,7 % naspram 38,3 %).

Smatrate li da je ušao/ušla u politiku kako bi osigurao/la vlastitu egzistenciju?

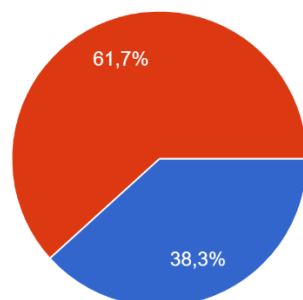
81 odgovor

- Da
- Ne

Smatrate li da je ušao/ušla u politiku zbog samopromocije?

81 odgovor

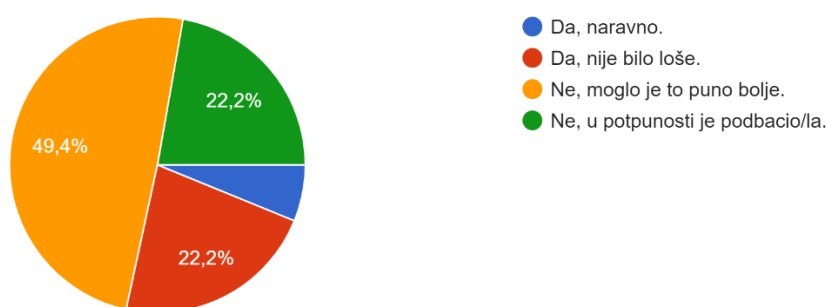
- Da
- Ne

Ipak, nešto je viši broj ispitanika koji su na ovo pitanje pozitivno odgovorili u odnosu na pitanje o Janici Kostelić, odnosno čak 16 % više ispitanika vjeruje da je Červar bio motiviran željom za samopromocijom.

Kao i u slučaju Janice Kostelić, unatoč gotovo nepostojećim očekivanjima, tek 22,2 % ispitanih smatra da Červarov politički angažman i nije bio potpuni promašaj, dok su svi ostali suglasni da nije ispunio očekivanja ili da je u potpunosti podbacio.

Je li ova osoba ispunila vaša politička očekivanja?

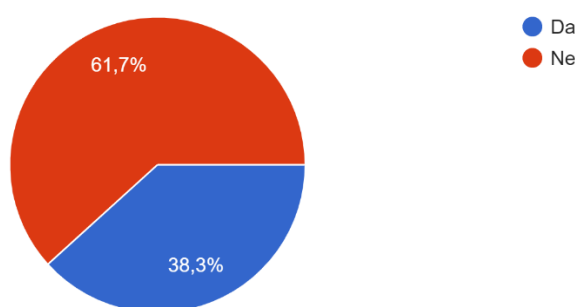
81 odgovor

Postotak ispitanika koji smatraju da je Červaru narušen ugled zbog političke karijere identičan je postotku ispitanika koji isto smatraju za Janicu Kostelić, a iznosi 38,3 %.

Smatrate li da mu/joj je narušen ugled ulaskom u politiku?

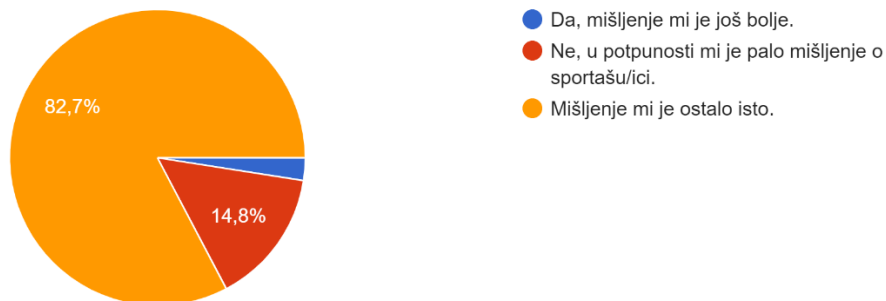
81 odgovor

Ispitanici su ponovno uglavnom većinskog stava da Červaru ulaz u politiku nije narušio stečen ugled te se velikoj većini (82,7 %) mišljenje o Červaru nije promijenilo zbog politike, dok je njih 2,5 % popravilo vlastito mišljenje o Červaru zahvaljujući njegovoj političkoj karijeri.

Je li Vaše mišljenje o ovoj osobi poraslo ili se smanjilo zbog njegovog/njezinog političkog djelovanja?

81 odgovor

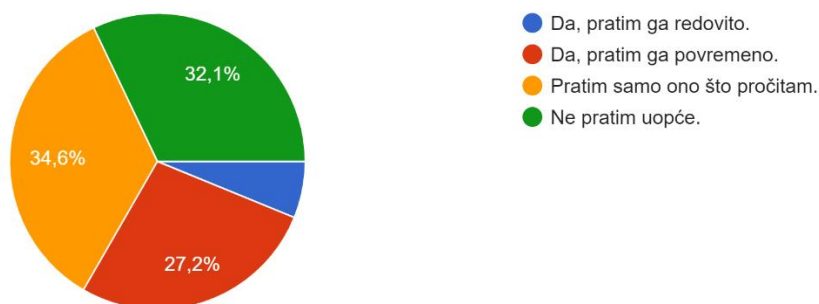

7.1.4. Ispitivanje mišljenja o Sandri Perković

Teći dio istraživanja koncipiran je na isti način kao i protekla dva dijela. Većina ispitanika ponovno je točno prepoznala i imenovala Sandru Perković kao osobu na slici. Dvije osobe nisu znale o kome se radi, dok je jedna osoba točno rekla da se radi o „prvakinji u bacanju diska“, ali nije ju mogla imenovati. Također, većina je ispitanika točno odgovorila da se Perković bavi bacanjem diska, troje ispitanika znalo je da se radi o atletici, ali ne i o kojoj disciplini, a dvoje nije znalo o kojem je sportu riječ. Štoviše, čak 32,1 % ispitanih reklo je da uopće ne prate atletiku i bacanje diska, dok tek 6,2 % redovito prate atletska natjecanja. Ostatak ispitanih prati atletiku povremeno (27,2 %) ili samo ono što pročita u medijima (34,6 %).

Pratite li taj sport?

81 odgovor

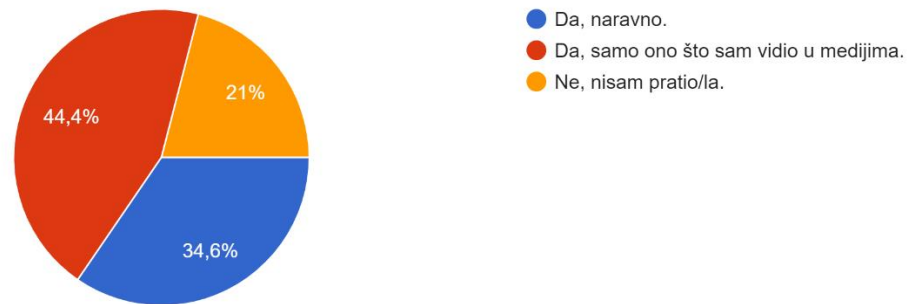

Nadalje, iznenađujuće visok broj ispitanika rekao je da Sandrine sportske uspjehe uopće ne prati, i to čak 21 %. Čak 44,4 % reklo je da prati isključivo one uspjehe o kojima se govori u

medijima, dok samo 34,6 % ukupnog broja ispitanika redovito prati što se događa sa Sandrom Perković.

Jeste li pratili sportske uspjehe ove osobe?

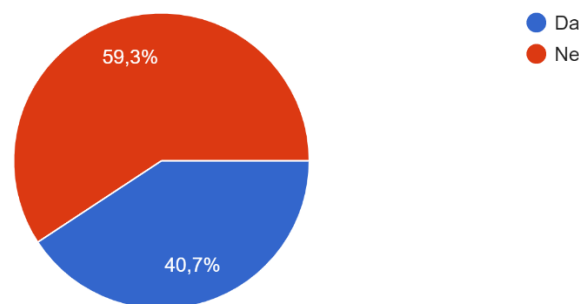
81 odgovor

Osim toga, čak 59,3 % ispitanih reklo je da se ne smatra navijačem Sandre Perković.

Smatrate li se navijačem/navijačicom ove osobe?

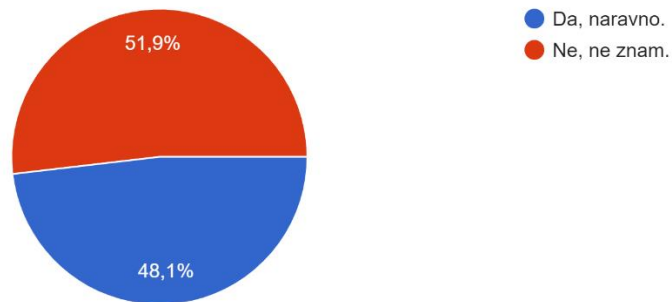
81 odgovor

Ne čudi stoga što i više od polovice ispitanih, njih 51,9 % kaže da nije znalo za njezin politički angažman. Također, velika većina ispitanika nije znala odgovoriti na pitanje što je točno Sandra Perković radila u politici. Nekoliko ispitanika reklo je da je obnašala funkciju saborske zastupnice, dok je nekoliko drugih reklo da je bila zastupnica u gradskoj Skupštini. Tek jedan ispitanik znao je imenovati da je Sandra Perković bila članica stranke Milan Bandić 365.

Znate li je li ova osoba (bila) politički aktivna?

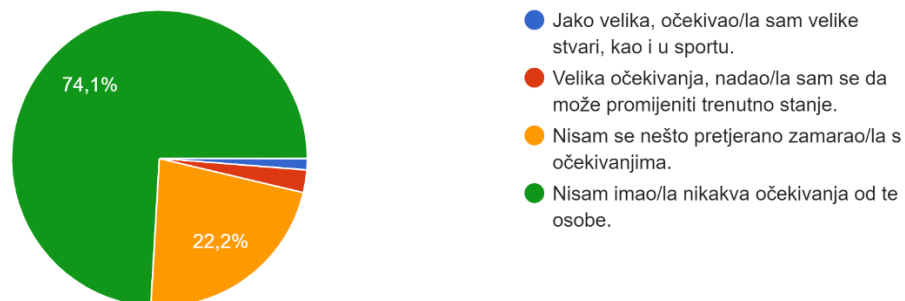
81 odgovor

Kao i u slučaju Janice Kostelić i Line Červara, tako ispitanici niti o političkom angažmanu Sandre Perković nisu imali pretjerana očekivanja. Ukupno 3,2 % ispitanih reklo je da su imali ikakva ili velika očekivanja, dok je čak 74,1 % ispitanih reklo da nisu očekivala ništa. Preostalih 22,2 % nije zamaralo stvaranjem očekivanja.

Kakva ste imali očekivanja od ove osobe u politici?

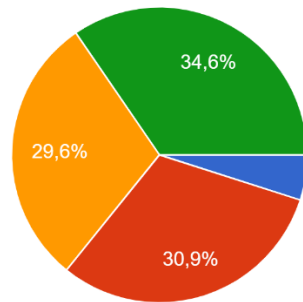
81 odgovor

Kao i u prethodnim dijelovima, unatoč veoma niskim, odnosno gotovo nepostojećim očekivanjima, tek 4,9 % ispitanih smatra da je Perković ispunila očekivanja. Ipak, u odnosu na Červara i Kostelić, broj onih koji smatraju da njezina karijera nije bila toliko loša i da su očekivanja donekle ispunjena popeo se na zavidnih 30,9 %.

Je li ova osoba ispunila vaša politička očekivanja?

81 odgovor

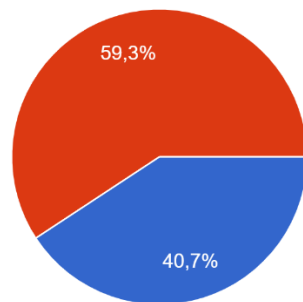

- Da, naravno.
- Da, nije bilo loše.
- Ne, moglo je to puno bolje.
- Ne, u potpunosti je podbacio/la.

Na pitanje o razlozima ulaska Perković u politiku, ispitanici su uglavnom ponovno odgovorili da ne smatraju kako je vlastita egzistencija ili samopromocija bila povod njezinom angažmanu.

Smatrate li da je ušao/ušla u politiku zbog samopromocije?

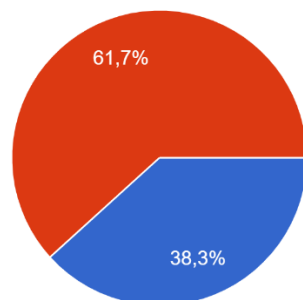
81 odgovor

- Da
- Ne

Smatrate li da je ušao/ušla u politiku kako bi osigurao/la vlastitu egzistenciju?

81 odgovor

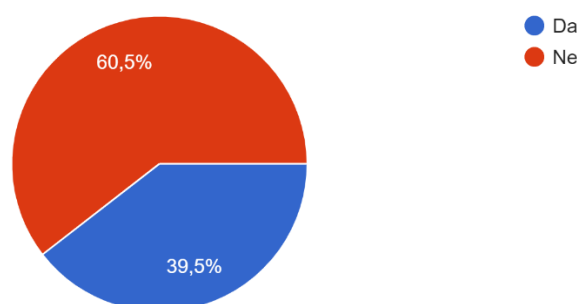

- Da
- Ne

Također, 60,5 % ispitanika ne smatra da joj je narušen ugled zbog ulaska u politiku, a čak 79 % izjavilo je da im se mišljenje o njoj nikako nije promijenilo zbog njezina političkog angažmana.

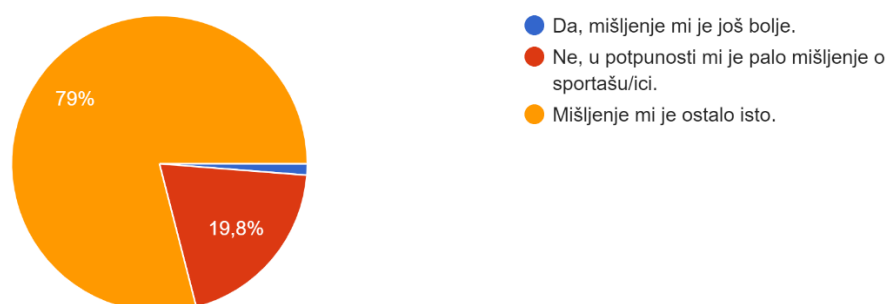
Smatrate li da mu/joj je narušen ugled ulaskom u politiku?

81 odgovor

Je li Vaše mišljenje o ovoj osobi poraslo ili se smanjilo zbog njegovog/njezinog političkog djelovanja?

81 odgovor

7.2. Prikaz rezultata istraživanja mišljenja stručnjaka

Cilj ovog dijela istraživanja bio je ispitati mišljenje nekoliko profesora s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, jednog sportskog te jednog političkog novinara, i minimalno jednog od sportaša obrađenih u ovom radu. Autor ovog rada, unatoč brojnim pokušajima, nije uspio intervjuirati niti jednog od sportaša-političara koji se ovdje obrađuju. Janica Kostelić kratko je dala odgovor da „o sportu može, ali o politici ne“ može razgovarati. Sandra Perković najprije je pristala na intervju te su joj čak i poslana pitanja unaprijed kako bi se mogla pripremiti, no nažalost zbog svojih brojnih sportskih obveza, gospođa Perković na kraju nije mogla sudjelovati u istraživanju. Lino Červar nije povratno odgovorio na upite. Kako bi se

dobio jasan stav o tome što sportaši misle o ulasku o politiku, za potrebe istraživanja intervjuirano je dvoje sportaša koji su se amaterski bavili sportom, a koji su politički aktivni na gradskoj razini.

7.2.1. Sportaši kao nacionalne ikone

Kao što je i ranije već objašnjeno, prema Billingovoj teoriji „banalnog nacionalizma“ (1995) sportaši prilikom sudjelovanja na velikim sportskim smotrama neizostavno nose obilježja nacija iz kojih dolaze te tako postaju ikone.. Profesorica Luša slaže se s ovom teorijom te smatra da sportaši svakako jesu nacionalne ikone:

„Smatram da jesu. Mi smo mala država i imamo velike sportske uspjehe. I upravo radi toga jer smo tako mali, a imamo vrhunske rezultate, izraz nacionalna ikona je jako izražena i vezana uz sportaše. [...] Kod nas je situacija posebna, mi smo mlada država nastala iz rata te su nacionalne emocije, ponos i naboj puno jači. Smatram da svatko tko na velikoj pozornici ostvari nekakav sportski uspjeh postane nacionalna ikona. Sport je izrazito važan u Hrvatskoj te sportaši time dobiju i status ikone.“

S druge pak strane, sportski novinar Tomislav Ničota ne slaže se u potpunosti s upotrebom termina 'nacionalna ikona':

„Njima treba svakako skinuti kapu radi njihovih uspjeha, no mi kao navijači smo poprilično nerealni što se tiče zahtjeva i očekivanja od njih. Mi smo mala država sa vrhunskim sportskim uspjesima, sa bazenom veoma talentiranih sportaša u svim sportovima i stalno ih ponavljamo. Ljudi su to prepoznali i u inozemstvu gdje svi prepoznaju taj uspjeh. To nešto znači. No da mogu mijenjati svijet, ne mogu.“

S njim se slaže i Matija Teur, pomoćnik direktora SEHA lige te predsjednik Gradskog vijeća Grada Zapešića:

„Ikona je za mene jako teška riječ. Ja to ne bi to tako nazvao. Mistifikacija svega mi nije najdraža stvar, no to je samo moje mišljenje, netko drugi se s tim ne bi složio. Da su to ljudi koje treba isticati u našoj maloj državi kao posebno uspješne ljude, treba. [...] Ja to ne bi nazvao ikonama jer ja nisam čovjek od mitova i legendi, no zaslužuju poštovanje.“

Ivica Zadro, predavač na Fakultetu političkih znanosti ističe pak važnost trenutnog rezultata i percepcije javnosti:

„Ikone su riječ koju izbjegavam, slično kao i sam kult ličnosti. Ali nacionalne ikone jesu. No to se i povezuje sa datom politikom koja vodi sport. Vi jeste nacionalna ikona, ali samo do trenutka dok ne kažete nešto što nije na tom tragu. Nakon toga vi se vrlo brzo izgubite i gubite taj status. Veoma je diskutabilno tko je kod nas nacionalna ikona. Luka Modrić je dobar primjer, on je sada trenutno kapetan Vatrenih i srebrni sa svjetskog prvenstva te s time nacionalna ikona, no da se to nije dogodilo, on bi bio i dalje onaj nogometaš koji izgovara legendarno „ne sjećam se“ na suđenju Zdravku Mamiću. Bez medalje, on bi imao puno negativniji imidž nego što to ima sad.“ (I.Z.)

Ines Brežnjak, novinarka specijalizirana za politička događanja, pak smatra da pojam nacionalna ikona ovisi i o tome koliko su postignuti rezultati „neponovljivi“:

„Jesu. Oni to jesu iako ja baš ne volim kad nekoga tako jako uzdiže u nebesa. Primjer je Zlatko Dalić. Njegovo uzdizanje u nebesa je malo pretjerano. [...] To je bila i Janica, to su bili i nogometaši, pa sad trenutno i Sandra Perković jer je već godinama u atletskom vrhu. Neki potpuno opravdano poput Janice jesu ikone jer vjerojatno nitko više neće ponoviti takve rezultate, no Dalić za mene to nije.“ (I.B.)

Ipak, svi intervjuirani suglasni su da su hrvatski sportaši najveći promotori države na međunarodnoj sceni:

„Nema boljih ambasadora od sportaša za malu državu koja nema neke jake elemente moći nego se isključivo bazira na mekoj moći gdje je sport iznimno utjecajan. Sport je iznimno pomogao Hrvatskoj, bolje promidžbe nema.“ (Đ.L.)

„Ne. Oni su iznad toga. Sportaš koji je svjetski poznat je poznatiji u svijetu i izvan granica države nego što je bilo koji političar iz iste države. Uzmite za primjer bilo kojeg našeg sadašnjeg političara te ga usporedite sa najpopularnijim svjetski poznatim sportašem (Luka Modrić) te pitajte po razno raznim zemljama koga će prije ljudi prepoznati. [...]“ (anonimno)

„To je jedna vrsta diplomacije. Kao što postoji gospodarska diplomacija gdje za primjer imamo Matu Rimca koji sada pokušava to podići da jedan viši nivo, tako postoji nešto što se zove i sportska diplomacija. Za vrijeme osamostaljenja Hrvatske imali smo niz vrhunskih sportaša (tenis, košarka, određeni nogometaši) koji su predstavljali Hrvatsku i ono po čemu je ona bila prepoznatljiva. To je bilo tada, a sada kroz naše neke sportske

uspjeha, pogotovo u nogometu, je Hrvatska stavljena na kartu svijeta. Mi bi to svakako trebali više koristiti, no koliko je to uspješno je otvoreno za raspravu.“ (I.Z.)

Ipak, Teur i Ničota ističu da iako su promotori, to nikako ne znači da su i političari:

„Ja sam sportaš i uvijek ću reći da je sport najbolji promotor te zemlje. Kada odeš u neku stranu državu i spomeneš Hrvatsku, uvijek su odgovori neki uspješni sportaši (Mandžukić, Modrić) Odgovor na pitanje²⁷ je i da i ne. Da jer je neminovno da sa velikim sportskim rezultatom dolazi promocija te zemlje, neminovni su dočeci u toj zemlji, svečana primanja kod čelnika države i to je jedna velika čast. Predstavljati svoju državu je na neki način politika jer je reprezentacija vrh svega. No s druge strane i nisu jer sport je u konačnici ipak sport, i dalje na vrhunskom nivou bolji odskaka i u tu politika nema nikakvog utjecaja i mogućnosti da umiješa svoje prste. Kvaliteta na kraju prevlada.“ (M.T.)

„Oni nisu političari, oni su promotori države, htjeli to ili ne nastupajući na svim velikim natjecanjima. Meni je žao da sportaši koji su ušli u politiku nisu donijeli puno samom sportu. Ajde što nisu donijeli pomake u financijskoj politici ili gospodarstvu, nego boljitak sporta je izostao.“ (T.N.)

„Ovisi kako koji. Naravno da se kod nekih sportaša, pogotovo iz njihovih izjava nakon velikog uspjeha se može iščitati taj neki „djelić politike“, tj. politički govor. Međutim kod velike većine sportaša se ta retorika ne može naći te se točno vidi da oni žive za sport.“ (I.B.)

7.2.2. Sportaši na pragu politike

Osnovno pitanje koje se postavlja u javnosti svaki puta kada netko iz sportskog života uđe u politiku jest zašto. Svi sugovornici u ovom istraživanju slažu se kako je politika individualni izbor svakog čovjeka koji ovisi o individualnoj motivaciji ili želji da se pridonesu društvu ili nekom određenom području života:

„Pa politika je individualni izbor svakog čovjeka. Pa tako i sportaša isto, zašto ne. Neka budu u politici, nemam ništa protiv toga. Sad koliko su oni uspješni u tome, to je neka druga priča.“ (T.N.)

²⁷ Puno pitanje glasillo je „Jesu li sportaši zapravo i političari jer promiču državu iz koje dolaze?“

„Sam ulazak u politiku je stvar individualne motivacije ili želje da se pridonese društvu ili nekom području života. Kod sportaša je to izazovno jer oni uspješniji ne predstavljaju prosječnog građanina zemlje, nego imaju nekakvu reputaciju i imidž u javnosti. S te strane je jako pozitivno da se uključuju u politiku jer tako imaju neki početni kapital koji su zaradili sa svojim sportskim angažmanom. Dok im traje sportska karijera smatram da nije pametno da se politički angažiraju jer se ne mogu posvetiti politici u mjeri kojoj bi to trebalo. Nakon sportske karijere ako nađu neku nišu vezanu uz sport, bilo to poboljšavanje ili širenje sportskih aktivnosti prema mladima, smatram da su oni najbolji kandidati za takav posao.“ (Đ.L.)

„Oni koji žele doprinijeti sportu i koji žele razvoj sporta u Republici Hrvatskoj moraju pronaći svoje mjesto gdje će izraziti svoja mišljenja i gdje će moći upotrijebiti svoje znanje u smjeru da to bude korisno razvoju sporta. Hrvatski sport ne može bez politike kako i politika ne može bez sporta. Zakon o sportu je taman u javnoj raspravi i to je zakonski okvir koji omogućava razvoj sporta u Hrvatskoj. Ne vidim bolje sudionike za kreiranje zakona o sportu od sportaša sa kvalitetnim prijedlozima. Bez uključivanja sportaša u raspravu zakona o sportu, teško ćemo dobiti nešto što želimo, a svima nama je cilj razvoj i financiranje sporta.“ (M.T.)

„Da. Trebaju jer na taj način mogu pomoći sportu. Od financiranja, od lobiranja za određene projekte za sportsku infrastrukturu, na taj način se može utjecati da sport dobije više. Najbolji primjer koji mogu dati dolazi iz kulture gdje se vidi da u Hrvatskoj, a pogotovo u Zagrebu, kultura putem svojih kulturnih djelatnika koji su u politici dobiva puno veća financijska sredstva te puno veću podršku za infrastrukturu nego što to dobiva sport. A kada usporedite najpoznatijeg hrvatskog sportaša (npr. Luku Modrića) i najpoznatijeg kulturnog djelatnika (npr. glumca Gorana Višnjića) vidjeti ćete tko će u svijetu biti više prepoznat. To će sigurno biti sportaš, a također je i veći interes za sport, nego za kulturu općenito. No kada se dođe do dijela financija i infrastrukture, točno se može vidjeti jedan veliki srazmjer, tj. da kultura dobiva puno više nego sport. Na tom tragu je bitno da sportski djelatnici na taj način sudjeluju u sportu.“ (anoniman ispitanik)

„Kao i u svim drugim profesijama, niti sportaši nisu imuni na politiku ni na povezanost s politikom s obzirom na veliku povezanost sporta s politikom, barem kod nas. Većina financija za sport dolazi iz lokalnih i državnih politika te upravo radi toga nije čudno da se sportaši uključuju u politiku. No problem je što su sportaši trenutno samo mamac

biračima da glasaju za neku političku opciju. Oni jesu dio politike i trebaju biti uključeni, ali ih se potpuno krivo koristi.“ (I.Z.)

„Mislim da sportaši ne bi trebali imati veze s politikom. Ja uvijek kažem da sport i politiku ne treba miješati, a to posebno ide prema sportašima koji još uvijek imaju aktivne sportske karijere. Oni koji su završili sa svojim sportskim karijerama, oni bi i mogli se okušati u politici jer oni sa svojim iskustvom mogu pridonijeti da se sport u zemlji poboljša.“ (I.B.)

Mišljenja intervjuiranih također su podijeljena kada je u pitanju blagonaklonost javnosti prema sportašima koji ulaze u politiku. Luša smatra da Hrvati generalno

„imaju jedan specifičan stav prema političarima, pa čak i jedan običan čovjek koji se želi baviti politikom nema podršku jer je takav stav hrvatske javnosti [...] Karijera traje kratko i prosječan građanin se fokusira na njihova primanja te ih gleda kroz tu prizmu, a ne znaju koliko je to vremena, odricanja dano u sve to. To je spartanski način života i tome se cijeli život podređuje. I onda sve to što se postigli i napravili na tom životnom planu (imidž, uspjeh) pada u vodu ulaskom u politiku zbog percepcije javnosti. [...]“ (Đ.L.)

Anonimni sugovornik također ističe nezainteresiranost javnosti za politiku:

„Javnost im nije blagonaklona. Javnosti općenito se politika gadi i onda kad netko tko je popularan sportaš koji je vezan, ajmo reći, uz neko javno dobro, se počne baviti politikom, smatraju da se uprljao svojim angažmanom u politici i svakako ga gledaju drugim očima.“ (anonimni sugovornik)

S njima se slažu i Božo Skoko, također profesor na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, te Ines Brežnjak i Ivica Zadro:

„Mislim da baš i ne. To svrstavanje uz jednu političku opciju uvijek nosi negativne konotacije. No, angažman u radu za državu je već nešto sasvim drugo... pogotovo ako se pokaže da sportaš ima kompetencije. Osobno bih koristio više sportaše u diplomaciji.“ (B.S.)

„Nije. Moje mišljenje je da su ljudi dosta skeptični prema tome i da im se to zamjera. Jednostavno su mišljenja da sportaši koji imaju skroz neki drugačiji renome ne bi trebali

ulaziti u politiku jer se ona smatra „prljavim poslom“ kod nas. Javnost kod nas ne gleda na to blagonaklono.“ (I.B.)

„Nije. Mislim da smo tu dosta skloni predrasudama, ali postoji činjenica da je odrađena svojevrsna negativna selekcija. Oni sportaši koji nemaju što tražiti u politici se tamo guraju, a oni koji bi potencijalno i mogli nešto reći se odmiču od politike. Smatram da su oni najlošiji prihvatili poziv stranke da se uključe te su sebe izložili negativnom imidžu.“ (I.Z.)

Matija Teur pak ne smatra da je javnost u potpunosti negativno orijentirana prema sportašima u politici:

„Dosta diskutabilna tema. Svi misle da sportaši ulaze u politiku kako bi ostvarili svoje neke interese, ali kada se pogleda iz drugog kuta, veoma je bitno medijima ući pod kožu. Misli se na korektnu komunikaciju s njima. Kad mediji prepoznaju tvoje stavove jer kao novi na političkoj sceni uvijek se misli da se ništa ne može. No kad otvoriš argumentiranu komunikaciju s njima, veoma često ti mogu biti saveznici na putu ostvarivanja zacrtanih ciljeva. Sportaš se mora zalagati za boljitak sporta, bilo na lokalnoj ili državnoj razini. [...] (M.T.)

Tomislav Ničota također ističe da je svijet politike sasvim nešto drugačije od onog na što su sportaši navikli:

„Imam osjećaj da javnost od sportaša očekuje da mijenjaju svijet, i to globalno. Očekuju da Luka Modrić bude moralna vertikala, da Janice Kostelić bude žena koja će se boriti za prava manjina. Ali to nije tako. Oni su sportaši, cijeli život u sportu i treninzima i rade to što znaju najbolje, no s ulaskom u politiku se izgube. Politika nije samo stav, politika je igranje raznih igara iza kulisa... svi znamo što je politika te to nije baš neka sretna kombinacija. Javnost očekuje da generalno mijenjaju svijet, a to nažalost nije moguće.“ (T.N.)

7.2.3. Sportski uspjesi i politički bodovi

Na pitanje „Smatrate li da politika i/ili političari koriste sportaše za (samo)promociju te za dobivanje naklonosti javnosti?“ svi su stručnjaci odgovorili potvrdno:

„Stranke i političari općenito nastoje privući popularne sportaše, kao i javne osobe iz drugih sfera života (npr. kulture) u svoje redove, u članstvo stranaka, na liste i sl. kako bi dobili na popularnosti, privukli simpatije birača ili iskoristili njihov imidž za vlastitu

promociju. Taj trend pratimo od zaživljavanja demokracije u Hrvatskoj ranih devedesetih do današnjih dana..." (Božo Skoko)

„Prvo se treba postaviti pitanje zašto su se sportaši angažirali u politici. Nažalost, rijetki su pozitivni primjeri gdje je njihov angažman polučio nekakve konkretne rezultate koji su išli u smjeru nekakvog pozitivnog razvoja sporta u Hrvatskoj. Smatram da su političke stranke i političari stavljali sportaše na liste isključivo radi njihove popularnosti te time privlačile biračko tijelo. Jako je malo primjera sportaša koji su angažirani da bi mijenjali sportske politike. Više ih se koristi za dobivanje glasova nego radi njihovog konkretnog angažmana u sportskim politikama.“ (Đ.L.)

„Apsolutno. To se može vidjeti ne samo kod nas u Hrvatskoj, nego i šire. Gdje god i svaki put kad se osvoji neka medalja, dolazi do zajedničkih slikanja političara i sportaša, rade se promocije, te na kraju se mogu čuti i raznorazna obećanja. Najčešće su to da će se otvoriti raznorazni sportski centri te da će se ulagati u mlađe dobne kategorije. Na taj način političari skupljaju političke poene i koriste sportaše za samopromociju.“ (anonimno)

„U nekom prošlom vremenu su se sportaši za to koristili. No mišljenja sam da kad su se ti sportaši već i odlučili uključiti u politiku, oni su trebali i pozitivno utjecati na razvoj sporta u Hrvatskoj. Najbolji i najsvježiji primjer je Janica Kostelić koja je kao tajnica za sport imala priliku za korak naprijed sporta. Nije da nije ništa napravila, povećao se ukupan iznos koji država izdvaja za sport iz državnog proračuna, no to nije riješilo glavni problem sporta u Hrvatskoj, a to je financiranje kroz novac pravnih subjekata. Ima hrpa primjera iz svijeta koja se mogu uzeti u obzir (olakšice, vaučerizacija kao u Mađarskoj). Više su sportaši trenutno korišteni u neke marketinške svrhe stranaka i političara nego u smjeru nekakvih reformi.“ (M.T.)

„Apsolutno da, to je uvijek to. Sportaši su uvijek bili manekeni političarima i političkim strankama, pogotovo kad su osvajali neke medalje i postizali velike uspjehe. Onda su se slikali s njima, dijelili im stanove, bonuse, nagrade... to uvijek dobro dođe političarima.“ (T.N.)

„Definitivno. Ja bi rekla da čak i previše. Najbolje se to vidi kad sportaši osvoje neka velika natjecanja (svjetsko, europsko prvenstvo). Tada se čuju čestitke sa svih strana i nema tko ih ne hvali, a koliko ja znam, ti isti političari se slabo brinu za njih tokom cijele

godine kada im je pomoć najviše potrebna, tako da ih svakako previše iskorištavaju u svrhu promocije.“ (I.B.)

„Koriste se za pridobivanje glasova. To je prvo i prvenstveno. Najbolji primjer za to je famozna reklama sa braćom Kovač u kojoj su Niko i njegov brat Robert također najavili da će glasati za Sanadera i HDZ. To je postala urbana legenda, ali u negativnom smislu. Tako da što se tiče promocije smatram da su, do sad barem svi slučajevi bili potpuni promašaj.“ (I.Z.)

Nadalje, gotovo svi intervjuirani također smatraju da je aktiviranje sportaša u politici uglavnom isključivo način da stranka dobije na popularnosti:

„Nažalost u Hrvatskoj se uglavnom takav pristup svodio na to. Imamo tek rijetke primjere kad su uspješni sportaši bili glas svojih kolega te se preko politike pokušali izboriti za unapređenje sporta i sportaša. Zbog neupućenosti u političke procese, nedostatka vremena ili općenito zainteresiranosti za politiku, mnogi naši sportaši koji su se našli u Saboru, skupštinama ili na stranačkim listama u daleko većoj mjeri doprinosili su popularnosti političara nego jačanju sporta.“ (B.S.)

„Dobar je marketing sa strane politike, i uvijek je dobro došlo da se na svojoj strani ima neko zvučno ime. Sportaši su se odlučili na taj korak jer su shvatili da će na taj način lakše ostvariti nešto vezano za svoju karijeru ili za dobrobit sporta kojim se bave. Sa gledišta neke političke stranke, uzeti nekog sportaša i staviti ga na neku funkciju je veoma populistički potez. [...]“ (M.T.)

„Je, upravo to i samo to. Samo promocija i nekakva želja da se uz popularnost sportaša prikupi što više glasova.“ (T.N.)

„Stranka dobije nešto, ali ne puno. Oni svakako dobiju jedan dio biračkog tijela s time, međutim to nije presudni faktor u cijeloj priči. Dobije se nekakav *visibility* stranke, no ništa što bi bilo presudno za pobjedu.“ (I.B.)

Luša se donekle ne slaže:

„Na primjeru Janice Kostelić smatram da nije bilo pozvanije osobe da radi posao na funkciji kojoj je ona bila izabrana. No ono što je ostalo nepoznato javnosti su nekakvi rezultati i medijsko praćenje tog rada. Vezale su se negativne konotacije uz tu njenu funkciju te smo ostali uskraćeni za konkretne informacije (koje je politike, programe, na

čemu je točno radila). Kad je imenovana na tu poziciju, jako je malo bilo negativnih stavova prema tome jer se radi na dobrobit hrvatskog sporta. [...].“ (Đ.L.)

Zadro pak smatra da, iako to jest način prikupljanja glasova, nije zapravo uspješan:

„Bilo koji pokušaj da se na konto sportaša dobije na popularnosti je neslavno propao. Isto je i sa Sandrom Perković. Sumnjam da je netko extra glasao za Bandića samo zato jer je ona bila na listi. [...].“ (I.Z.)

7.2.4. Utjecaj sportaša-političara na unutarnju i vanjsku politiku

Ničota pronalazi određene pozitivne primjere sportskih uspjeha koji su utjecali na unutarnju politiku te navodi primjer Hajduka i Splita gdje se vidi da pozitivna atmosfera oko kluba uvelike utječe na političku klimu i političare tog grada.:

„Pa zasad nisu utjecali. Koliko god mi imali vrhunskih uspjeha, još uvijek imamo najlošije stadione, najlošiju infrastrukturu, izdvajanja za sport su nam mizerna u usporedbi sa skandinavskim zemljama, te na toj razini smo jako loši. Jedino što se promijenilo je nakon nekakvih uspjeha gdje se obećavaju sredstva i pomoć, no na kraju sve ostane na obećanjima. No sport utječe na unutarnju politiku svakako. Na primjeru Hajduka iz Splita se vidi da pozitivna atmosfera u gradu i klubu uvelike utječe na političku klimu i političare tog grada. Na primjeru HNS-a nakon Svjetskog prvenstva 2018. godine se vidi približavanje nogometa Dalmaciji na krilima uspjeha na svjetskom prvenstvu, da ponovno reprezentacija igra u Splitu, za što sam poprilično siguran da je bila i strategija države. I u tome su uspjeli jer je već bolja atmosfera, ljudi dolaze gledati Hrvatsku u Split.“ (T.N.)

I Teur ističe kako su se ulaganja u sport svakako povećala:

„Već sam spomenuo da su se povećala sredstva koja država izdvaja za sport. Danas je marketing sve. Vrhunski sportski rezultat donosi dobar marketing izvan granica Republike Hrvatske. Ne samo sportski rezultati, i vrhunski sportski event i poput Snježne Kraljice doprinose slici Hrvatske u svijetu. Naša zemlja se temelji na turizmu i ta slika sportskih uspjeha i Hrvatske doprinosi da ljudi čuju za našu malu zemlju [...]. Tako da koliko god da je marketing izvan granica Republike Hrvatske dobar, štoviše odličan, na unutarnjem planu se ništa ne mijenja. Jesmo li mi sportaši dijelom za to krivi, a rekao bi i da jesmo, prvenstveno iz razloga jer čekamo da netko drugi nešto pokrene i odradi posao umjesto nas.“ (M.T.)

Luša i ostali uglavnom se ne slažu:

„Politika koristi sportske uspjehe. Osim promocije države u inozemstvu i stvaranja pozitivnog imidža, koristi se i za unutarnju politiku, ali samo u svrhu prikupljanja glasova i samopromocije. Možete veoma često primijetiti političare na dočecima i u prvim redovima tribina jer to šalje snažnu poruku kako je politika uz njih. To su sve kratkoročni politički poeni, a da li imaju nekakve dugoročne učinke na unutarnju politiku nemaju. To bi imali jedino ako bi se neki sportaš snažno angažirao u politici.“ (Đ.L.)

„Nažalost ne. Ništa se nije promijenilo. Gledaju se isključivo vlastiti interesi. Da se nešto promijenilo i da se nešto napravilo, već bi bilo realiziran novi nacionalni stadion za nogomet s obzirom da smo bili drugi na svijetu, možda bi se još sportske infrastrukture dobilo, zadnje što smo dobili je bilo 2009. godine za svjetsko rukometno prvenstvo, a žalosno je da se u tim dvoranama najmanje igra rukomet. Te dvorane koje su izgrađene za svjetsko prvenstvo se financiraju iz stavke za sport i tu jedan veliki dio novca za sport odlazi za te kredite za dvoranu. I kad pogledate tu stavku i usporedite izdvajanja za kulturu i sport koja su tu negdje, dolazi do problema. Jer te dvorane se također koriste i za kulturna događanja, a financiraju se iz stavke za sport. Kad bi se odvojila sportska i kulturna događanja, onda bi se tek vidjelo koliko više novca kultura dobiva od sporta u Gradu Zagrebu.“ (anonimno)

„Jasno je da će političari pokušati iskoristiti svaki sportski uspjeh i za jačanje svoje popularnosti, ako su na bilo kakav način tome pridonijeli. Ne samo to, već i bilo kakvo ulaganje u sport, poput izgradnje sportske dvorane ili uređenja igrališta. Međutim, birači su dosta skeptični kad je u pitanju „šlepanje“ političara uz sportske velikane i tu treba biti jako oprezan. Bandić je uspješno iskoristio Snježnu kraljicu kao oživotvorenje svoga sna. Na koncu jedan je i od zaslužnijih za dovođenje skijaškog kupa u Zagreb. No, isto tako dijelom je bio žrtva svega negativnog što se vezivalo uz organizaciju. Sve je to mač sa dvije oštrice.“ (B.S.)

„Na unutarnju politiku sasvim sigurno ne. I od tih uspjeha nemamo ništa. Imamo hrpu rukometnih dvorana koje su na brzinu napravljene i koje većinom ne služe svojoj svrsi te su još i jako skupe. Tu se izgubilo puno. Što se tiče vanjske politike, evo pouzdano sam siguran da je više ljudi došlo radi jednog korejskog *reality showa* nego što su ljudi došli vidjeti od kuda dolaze naši sportaši i gdje treniraju. Toga nema ni na primjeru

Novaka Đokovića koji je puno jače ime u svijetu nego bilo koji naš sportaš. Nisu sportaši ti koji na taj način privlače publiku da dođu i posjete Hrvatsku.“ (I.Z.)

„Donose nam *visibility* te nas ljudi prepoznaju po sportskim uspjesima i našim sportašima. Uvijek u svijetu ćemo biti prepoznati radi jednog Modrića ili Rakitića i to je jedna odlična stvar za Hrvatsku. No naša država ne zna to dobro iskoristiti da to još bolje promovira. Nažalost ostaje samo to da nas znaju po vrhunskim sportašima, no da imamo neke velike koristi od toga kao zemlja, ne bi baš rekla.“ (I.B.)

Kada je u pitanju narušavanje imidža nakon političke karijere stručnjaci nisu u potpunosti suglasni.

„Mislim da da. Ulazak u politiku im je naštetio. Nije im pomoglo to što su sportaši da imaju bolji politički imidž. Najbolji primjer koji mogu dati je Ćiro Blažević koji se nakon bronce 1998. godine kandidirao za predsjednika države. Osvojio je 0,8 posto glasova na izborima 2000. godine. On je trener, on je sportaš, on nije predsjednik države.“ (T.N.)

„Oni su uvijek imali nekakve prijateljske odnose s političkim elitama, i pretpostavljam da im je to donijelo samo negativne stvari. Onaj imidž koji su imali u javnosti im je jako narušen i zasjenjen tim njihovim političkim angažmanom i svrstavanjem uz određene političke opcije.“ (Đ.L.)

„Definitivno je. Za primjer tu mogu dati Mirka Filipovića. Smatram da je njegov pokušaj da se bavi politikom na listi SDP-a bio jedan potpuni promašaj. No oni svi nemaju neki imidž u javnosti. Prema većini tih pojedinačnih sportova javnost ima jedan „neutralan“ položaj pa im to nije ni bitno osim ako se osvoji koja medalja pa se to malo poprati. Ali većinom smatram da im je narušen, i to se opet vraćam na Petra Skansija koji je imao imidž jednog vrhunskog trenera, a da njegov izlet u politiku je okaljao sve što je do tada u tom sportskom smislu napravio.“ (I.Z.)

Ostali sugovornici se ipak ne slažu:

„Ako sportaš ima jak i prepoznatljiv brend ne može mu ga ozbiljno narušiti ni ulazak u politiku, odnosno javnost je spremnija opravdati čak i poneku pogrešku, pa kad je i politika u pitanju. Međutim, sigurno kod dijela obožavatelja koji ne pripadaju toj političkoj opciji to može pridonijeti smanjenu popularnosti.“ (B.S.)

„Ne. Mislim da nije. Ovo troje navedenih nije imalo takvih problema. Ali je to sada i pitanje što bi se dogodilo da su došli na nekakvu jaču izvršnu funkciju. [...] Kod nas još ni jedan sportaš nije bio u toj situaciji, ali u Ukrajini možemo vidjeti kako je bivšem boksaču Kličku popularnost radi čitave situacije još veća.“ (anonimno)

„Za njih troje konkretno mislim da im imidž nije narušen ulaskom u politiku. Ljudi brzo zaborave taj segment života, to je prolazni dio karijere. Ljudi će na kraju pamtit i njihove sportske uspjehe i po tome će oni biti veliki. Nitko od njih nije napravio ništa kardinalno krivo u politici da bi mu to bila neka velika mrlja na karijeri. Oni su u svojoj političkoj karijeri radili najbolje što su mogli i znali u tom trenutku, no na kraju krajeva oni su vrhunski sportaši, oni nisu vrhunski sportski manageri. Pitanje je jesu li imali dovoljno konkretnog znanja za promjene ili nešto više. Njihove medalje ostaju zapisane u povijesti, tako da politički „neuspjeh“ nije neki veliki krimen na njihovoj karijeri.“ (M.T.)

„U onom trenutku kad su ušli u politiku da, no s vremenom su ljudi zaboravili na te izlete. Nikakvog traga u politici nisu ostavili te kad su izašli iz politike su se vratili u tu svoju nekakvu prirodnu kolotečinu. Nitko se više ne sjeća, a ni ne mari za to i to je ok.“

7.2.5. Osvrt na političke karijere Janice Kostelić, Line Červara i Sandre Perković

Prilikom analize političkih karijera Janice Kostelić, Sandre Perković te Line Červara, dolazi do razilaženja u mišljenjima intervjuiranih:

„Moja percepcija Janice se nije promijenila. Njezin imidž je teško okaljati i sam njezin način života i sve što je postigla do sada ne može promijeniti percepciju nje. Za Sandru Perković smatram da joj ovaj politički angažman definitivno nije trebao. Uvijek se kroz medije prvo provlačio njezin odnos sa Milanom Bandićem, a ne sami politički angažman. Nadalje, što se tiče konkretnog angažmana, i za nju se ne zna za što se točno zalagala i borila, osim što je iz ajmo tako reći zahvalnosti vraćala dug Milanu Bandiću za pomoć koju je primila. Lino Červar je jako inteligentan čovjek, bio je stvarno poseban sa jakim izraženim stavovima. Od njega sam imala velika očekivanja jer sam smatrala da će se više angažirati u određenom području politike, no čak i on nije ništa konkretno napravio.“ (Đ.L.)

„Uglavnom sam pratio [njihovu političku karijeru]. Červar je sjajan govornik i njegova razmišljanja mi je uvijek bilo ugodno čuti. Međutim, bojim se da u politici nije baš došao do izražaja. Sandra Perković je perceptivno bila daleko više vezana uz političku opciju Milana Bandića i sigurno je iskoristila neke poluge moći za jačanje sporta u Gradu

Zagrebu, ali ta politička karijera je stalno bila u sjeni njezinih sportskih uspjeha. Janica Kostelić na čelu Državnog ureda je bio dobar PR potez pa čak i prema inozemnim medijima, međutim mislim da je to za nju bilo ogromno opterećenje, jer je riječ o administrativnom poslu koji i najbolju viziju pretvara u birokratiziranje. Ova tri primjera govore da iako si uspješan sportaš, ne znači da si i uspješan političar. U politiku se mora ući sa izraženim i jakim stavom te politikama za koje se želite zalagati. Nažalost, ne mogu se sjetiti nijednog sportaša koji je napravio ikakve konkretne rezultate o kojima bi mi mogli razgovarati.“ (B.S.)

„Ne [nisu ispunili očekivanja javnosti]. Nažalost ne. Od njih troje navedenih Lino Červar je po mom mišljenju najviše opravdao s obzirom da je on bio saborski zastupnik pa je zbog toga i uspio nešto napraviti. Za ovo drugo dvoje kandidata smatram da im nije trebalo da se bave politikom te ne želim dalje komentirati.“ (anonimno)

„Moram reći da za Sandru sam slabo pratio, za Lininu političku karijeru nisam bio pretjerano zainteresiran, za Jančinu sam relativno pratio pa mogu komentirati. Hrvatski sport u zadnjih 20 godina nije napravio onaj ključni iskorak o kojem svi pričamo, a to je da nema novca u sportu. Napravio je iskorak u povećavanju izdavanja za sport i sportaši su svakako za to zaslužni jer su se oni založili za to, no financiranje od strane pravnih subjekata nije još riješeno još od ranih 2000-ih godina. To je najveći uteg hrvatskog sporta. Na državnoj razini u okviru zakona, ništa se nije promijenilo.“ (M.T.)

„Je li to bila neka karijera? Perković je bila na dvije tri sjednice, samo da se dobiju glasovi, Janica je čak i probala nešto napraviti pa je čak bila i napadnuta radi svojih nekakvih stavova. Još uvijek čekamo tu famoznu strategiju sporta već skoro 30 godina. Ništa nisu napravili.“ (T.N.)

„Za Janicu Kostelić mi je jako žao da je to završilo tako kako je završilo. Ona kao olimpijka i vrhunska skijašica je mogla jako puno napraviti za hrvatski sport. Ona se u tome nije snašla, a niti javnost nije bila nešto previše oduševljena kad je ušla u politiku. Smatram da je mogla puno napraviti da je imala malo više žice za politiku. Izlet Sandre Perković u gradsku skupštinu s priprema te glasanje tamo joj je donijelo više štete nego koristi. Smatram da je ona napravila jedan korak nazad s tim kad je ušla u gradsku skupštinu. [...] Ista stvar se tiče i Line Červara. Vjerujem da je takvo bilo i mišljenje ljudi u rukometu. Umjesto politike, trebao je više forsirati treninge i rezultate reprezentacije.“ (I.B.)

„Jesam u to doba. Linu Červara sam pratio i u Saboru barem onoliko koliko je često dolazio, a to je bilo samo kad su se dizale ruke. Koliko se ja sjećam, nekoliko puta se samo javio za riječ u Saboru, i to je s podsmjehom dočekano. Janica Kostelić je bila tajnica za sport i tu isto nije bilo nešto puno uspjeha. Ona je i poznata po tome da njezin odnos s medijima je loš. Štoviše, za vrijeme njezine karijere izgledalo je kao da ju živcira što mora davati izjave za medije. I onda se jedna takva osoba postavi na takvu političku poziciju gdje je primaran posao odgovarati na pitanja javnosti i medija. Po meni je to u potpunosti kriva pozicija za nju. Sandra Perković je bila u Gradskoj skupštini i tamo se pojavila dva ili tri puta. Mislim da to dovoljno govori. Nisu [opravdali očekivanja], ali niti je javnost od njih nešto očekivala. Lino Červar se pokušao pokazati da uz sve sportske uspjehe pripada i u političku sferu, ali Sandra Perković se nije takvom prikazala niti da ima neku preveliku želju za politikom. Janica je s one komunikološke strane u potpunosti podbacila te tako razočarala i ono malo ljudi koji su vjerovali u nju i njezin pokušaj boljitka sportske politike.“ (I.Z.)

7.3. Rasprava

Prema dobivenim rezultatima iz ankete, 60,5 % ispitanika je izjavilo kako ih politika uopće ne zanima. No iako prosječni građanin nije pretjerano zainteresiran za politiku, zanimljivo je vidjeti kako javnost ipak ne gleda blagonaklono na sportaše koji ulaze u politiku. S tom se činjenicom slažu i stručnjaci koji uglavnom potvrđuju da se ulazak jednog poznatog sportaša u političke vode smatra lošim potezom te da taj politički angažman najčešće ima negativne konotacije. Građani još uvijek smatraju kako je politika „prljav“ posao te ne žele gledati svoje heroje na tim pozicijama, iako se stručnjaci slažu kako su oni najbolji izbor za boljitak sporta u Republici Hrvatskoj. Što se tiče imidža, ispitanici su gotovo u potpunosti prepoznali i točno imenovali sportaše, te su u nešto manjem broju znali kojim se točno sportom bave. Kada se radi o političkom angažmanu, funkciju koju je obnašala Janica Kostelić znali su imenovati gotovo svi ispitanici, dok to nije bio slučaj s Červarom i Perković, za koje je tek 10 % ispitanika znalo koju su funkciju obnašali. Mišljenje stručnjaka jest da su politički angažmani Červara i Perković bili mnogo manje medijski popraćeni nego ona Janice Kostelić, s obzirom na to da se imenovanje Kostelić državnom tajnicom za sport u tom trenutku smatralo izvrsnim potezom, pa stoga niti ne čudi da je javnost zapamtila taj podatak. S druge pak strane, stručnjaci su očekivano znali točno imenom i prezimenom o kojem se sportašu radi te koji je bio njihov politički angažman i uloga na političkoj sceni. Nadalje, kada se radi o pitanjima samopromocije te osiguranja vlastite egzistencije, stručnjaci i građani su uglavnom suglasni kako to nije motiv

za sportaše koji ulaze u politiku. Čak preko 60 % ispitanih izjavilo kako gore navedeni sportaši ne ulaze u političke vode radi osiguranja svoje egzistencije, nego iz nekih drugih razloga. U slučaju Janice Kostelić radi se o skoro 80 % ispitanika. Međutim, stručnjaci smatraju da ih se koristi kao promotore političkih stranaka. Božo Skoko naglašava da je to *modus operandi* političkih stranaka još od početka demokracije u Hrvatskoj.

Nadalje, zanimljivo je da se stručnjaci slažu kako su sportaši koji su postigli iznimne uspjehe na neki način nacionalne ikone, iako rezultati ankete pokazuju da uglavnom tek polovica građana aktivno (ili djelomično aktivno) prati i pratila je rezultate i uspjehe sportaša spomenutih u ovom radu. Tako je u slučaju Janice Kostelić 51.9 % ispitanika aktivno pratilo njezine sportske uspjehe te se nešto više od polovice (50.6 %) smatralo njezinim navijačima. Sportske uspjehe Line Červara pratilo je 59.3 % ispitanika, ali se, zanimljivo, njih samo 37 % smatra njegovim navijačem. Po pitanju Sandre Perković javnost je šaroliko podijeljena. 44.4 % pratilo je njezine uspjehe preko medija, dok je njezinih navijača u dosta manjem broju, njih samo 34,6 %.

I ispitanici i stručnjaci slažu se kako od troje navedenih nije bilo prevelikih očekivanja te kako niti ta očekivanja uglavnom nisu ispunjena. Točnije, od Janice Kostelić 44,4 % ispitanika nije imalo nikakva očekivanja, a 50,6 % njih nije se pretjerano zamaralo očekivanjima. Od Line Červara 66.7 % nije imalo nikakva očekivanja, a još 30,9 % nije se pretjerano zamaralo očekivanjima. U slučaju Sandre Perković još su drastičnije razlike – 74,1 % javnosti nije imalo nikakva očekivanja, dok se 22,2 % također nije niti pretjerano zamaralo velikim očekivanjima. Dakle, jasno je da u prosjeku 95 % ispitanih nije imalo gotovo nikakva ili se nije niti zamaralo očekivanjima. Takvi rezultati u skladu su s mišljenjem stručnjaka da javnosti nije zainteresirana za politiku, ali i s njihovim vlastitim nedostatkom očekivanja od navedenih sportaša. Štoviše, stručnjaci smatraju kako su te karijere bile pre kratke, a funkcije nedovoljno značajne da bi se razvila značajna očekivanja. Iznimka jest jedino Janica Kostelić koju je nekoliko stručnjaka istaknulo kao sportaša od kojeg su mnogo očekivali, no vidljivo je da javnost ne dijeli to mišljenje. Ipak, iako uglavnom nisu imali gotovo nikakvih očekivanja, ispitanici su odgovorili da navedeni sportaši nisu opravdali očekivanja. U prosjeku 50 % ispitanih smatra da su rezultati mogli biti puno bolji, a broj onih koji smatraju da su sportaši u potpunosti podbacili razmjerno raste s obzirom na njihovu popularnost, pa tako za Janicu Kostelić, koja ima najviše navijača prema anketi, tek 11,1 % ispitanih smatra da je podbacila. Lino Červar ima nešto manje navijača od Kostelić, ali i 22,2 % ispitanih smatra da je podbacio, dok za Perković, koja ima najmanje navijača u anketi, čak 34,6 % smatra da je u potpunosti podbacila.

Međutim, iako nisu ispunili očekivanja, prema podacima dobivenim u anketi vidljivo je da se mišljenja o sportašima ne mijenjaju zbog njihovih političkih angažmana, a to uglavnom potvrđuju i stručnjaci koji smatraju da vrhunski sportaši imaju izgrađen dovoljno snažan brend i imidž te da im politički angažman nikako ne može značajno pokvariti imidž. U slučaju Sandre Perković 79% ispitanika se izjasnilo da im je mišljenje ostalo isto, a 19,8% je reklo da im je mišljenje o njoj u potpunosti palo. Javnost nije promijenila mišljenje ni o Lini Červaru, i to je reklo njih 82,7 %. Isto je i sa Janicom Kostelić, 81,5 % nije promijenilo mišljenje o njoj zbog njezinog političkog djelovanja. Može se dakle zaključiti kako je javnost sposobna razdvojiti sportski i politički dio. Štoviše, sportaši koji su svojim vrhunskim uspjesima donosili radost naciji ostaju zapamćeni kao vrhunski sportaši, a ne kao ispodprosječni politički akteri. S time se slažu i svi ispitani stručnjaci koji su potvrdili da, unatoč tome što su se bavili politikom, na kraju će se ipak pamтити njihovi sportski uspjesi na terenu, te će se s vremenom i zaboraviti da su se ikad pojavili na političkoj sceni.

8. ZAKLJUČAK

Jedan od osnovnih razloga zašto sport igra toliko veliku ulogu u političkim zbivanjima stručnjaci objašnjavaju činjenicom da sport, a posebice veliki sportski uspjesi, doprinose stvaranju nacionalnog identiteta. Na primjeru Republike Hrvatske, ali i drugih europskih država nastalih raspadom bivših komunističkih republika na teritoriju Europe krajem 20. stoljeća, vidljivo je da novonastale zemlje nisu imale političku i ekonomsku moć kojom bi bile konkurentne drugim, većim i starijim državama. Ono što se u tom trenutku događa jest sportski uzlet na međunarodnoj sceni – zahvaljujući dobrim rezultatima vlastitih sportaša, novonastale države lakše stječu međunarodno priznanje i legitimitet. Nadalje, na svim sportskim natjecanjima, a posebice prilikom dodjele medalja, sportaši nose obilježja vlastite zemlje, čime ne samo da promiču državu na međunarodnoj razini, već i na unutarnjoj razini doprinose stvaranju i učvršćivanju nacionalnog identiteta.

S obzirom na to da je Republika Hrvatska mlada država kojoj je također trebalo brzo međunarodno priznanje i stvaranje snažnog nacionalnog identiteta, ne čudi što su hrvatski sportaši u prošlosti, ali i danas, najčešće okarakterizirani kao nacionalne ikone. Stručnjaci se slažu da je pojam nacionalna ikona donekle presnažan, ali ne poriču činjenicu da su hrvatski sportaši najbolji promotori vlastite zemlje te da je Hrvatska na krilima sportskih uspjeha učvrstila svoju poziciju na međunarodnoj sceni. Štoviše, stručnjaci intervjuirani u ovome radu smatraju da bi sportašima trebalo dodijeliti veću ulogu u diplomaciji jer je njihova meka moć snažno razvijena. Ipak, suglasni su da bi sportaši najprije trebali biti usredotočeni na vlastitu sportsku karijeru, a tek nakon završetka iste kretati u političke vode ukoliko se pokaže da imaju dobra razmišljanja te da su sposobni voditi onakav način života kakav politika zahtjeva.

Stručnjaci se slažu da sportski uspjesi uglavnom ne utječu na političku situaciju u državi. Osim početnog oduševljenja i elana koji taj sportski uspjeh donosi, situacija se ne mijenja na bolje. Na kraju sve ostaje na obećanjima političara da će zbog tog uspjeha sport u Hrvatskoj općenito krenuti na bolje. Nažalost, realnost je potpuno drugačija. Jasno je da sportaši koji su ušli u politiku nisu potaknuli nikakve značajne društvene promjene. Ipak, uspjeli su osigurati donekle veće financijske investicije te su povećana izdvajanja države za sport, ponajprije zbog njihovog utjecaja i rada u sportu, no ta ulaganja i dalje nisu dostatna.

Osnovna hipoteza ovog rada bila je „Hrvatski sportaši nisu ostavili dublji trag u politici, ali im je ulazak u politiku narušio ugled“. Provedena istraživanja pokazuju da hrvatski sportaši koji su se politički angažirali nisu ostavili gotovo nikakav trag u politici, osim što su se donekle

povećala ulaganja u sport. U tome su suglasni i intervjuirani stručnjaci i ispitanici u anketi. Stručnjaci uglavnom ističu kako je ulazak sportaša u politiku na hrvatskoj sceni najčešće politički potez kojim si određena stranka pokušava osigurati glasova te pridobiti širu javnost na svoju stranu. Kao motiv za njihov ulazak u politiku stručnjaci ne smatraju da se radi o osobnoj dobiti, već ističu da je najčešće riječ o želji da se doprinese boljitku sporta u Hrvatskoj. Rezultati ankete također pokazuju da javnost ne smatra da sportaši u politiku ulaze zbog vlastite promocije ili osiguranja egzistencije.

Drugi dio hipoteze koji kaže da je sportašima ulazak u politiku narušio ugled opovrgnut je, ponajviše u dijelu kvantitativnog istraživanja. Iako nisu svi stručnjaci suglasni te neki od intervjuiranih itekako smatraju da je imidž sportaša narušen, Luša i Skoko smatraju da vrhunski sportaši imaju toliko snažan imidž i brend da eventualni politički neuspjesi ne mogu i ne smiju narušiti ono što su godinama gradili. Tu njihovu tezu potvrđuju i rezultati istraživanja mišljenja javnosti iz kojeg je vidljivo da velika većina (u prosjeku 80 %) ispitanih uopće nije promijenila mišljenje o sportašu ili sportašici zbog njihovog političkog angažmana. Kao što je već naglašeno, većina ispitanih slaže se da sportaši nisu ispunili očekivanja, ali tek 30 % njih smatra da im je to narušilo ugled i imidž.

Sljedeća istraživanja na ovu temu potencijalno mogu ispitivati same sportaše i njihovu želju i volju za sudjelovanjem u politici, a na temelju toga bi s zatim i oni s najjasnijim planovima zaista mogli politički angažirati. Nadalje, stručnjaci iz ovog istraživanja istaknuli su nedostatak medijske popraćenosti politički aktivnih sportaša. Nova potencijalna istraživanja mogla bi ispitati upravo zašto mediji ne daju veći prostor sportašima koji su politički angažirani te kojim medijskim sredstvima bi se sportaše u politici moglo promovirati na način da im se otvori platforma za stvarne promjene, a ne isključivo za promociju političkih stranaka.

LITERATURA

- Billig, M. (1995). *Banal Nationalism*. SAGE Publications Ltd. London.
- Biti, O. (2010). Sportski objekti kao objekti prijepora: gdje sve i kako trošimo (na) sport. *Stud. ethnol. Croat.*, vol. 22.
- Biti, O. (2020). Od heroja do celebrityja: Hrvatska nogometna Reprezentacija nakon Svjetskoga prvenstva u rusiji 2018. *Studia ethnologica Croatica*. Vol. 32 No. 1.
- Brennan, G. (2018). How Digital Media Reshapes Political Activism. *Geopolitics, History, and International Relations*, Vol. 10, No. 2.
- Briggs, A., Copley, P. (2005). *Uvod u studije medija*. Beograd: Clio.
- Coakley, J. (2007). *Sports in Society: Issues and Controversies*. New York: McGraw – Hill.
- Čičak, A., Žuškić, A. (2013). Nacionalni identitet i njegova važnost tijekom ulaska u Europsku uniju. *Essehist*, No. 5.
- Darnell, S. C. (2012). Paying the price for speaking out: athletes, politics and social change. *International Council of Sport Science and Physical Education special bulletin*.
- Dedić, M. (2018). Nastanak subkulturnih skupina-nogometni navijači. /online/ S mreže preuzeto 15.8.2022. [Nastanak subkulturnih skupina-nogometni navijači | Digitalni repozitorij Sveučilišta Sjever \(unin.hr\)](#)
- Fijačko, M. (2017). Uloga navijačkih skupina u rušenju Jugoslavije i Domovinskom ratu. /online/ S mreže preuzeto 15.8.2022. <https://dabar.srce.hr/islandora/object/hrstud%3A1139>
- Girginov, V. (2004) Totalitarian Sport: Towards an Understanding of its Logic, Practice and Legacy. *Totalitarian Movements and Political Religions* 5 (1), 25-58.
- Harrison u: Vrcan S. (2003). *Nogomet, politika, nasilje – ogledi iz sociologije nogometa*. Zagreb: Jesenski i Turk.
- Hobsbawm, E. J. (1990). *Nations and Nationalism since 1780. Program, Myth, Reality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hrstić, I., Mustapić M. (2015). Sport and politics in Croatia – Athletes as National Icons in History Textbooks. *Saggi/Ensayos/Essais/Essays*. N. 14 – 11/2015.

- Husni, V. (2016): Sport pod plaštom politike: Rasprava o dominaciji i utjecaju. /online/ S mreže preuzeto 4.5.2022. <https://www.cdv.ba/tekstovi/pdf-izdanja-centra-za-dijalog-vesatija/velid-husni-sport-pod-plastom-politike-rasprava-o-dominaciji-utjecaju/>
- Janković, Lj. (2016). Promocija Republike Hrvatske kroz sport na internetu. /online/ . S mreže preuzeto 4.5.2022. <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu:1241>
- Jarvie, G. (2006). Sport, Culture and Society. London & New York: Routledge.
- Jelić u: Skoko, B. (2009). Država kao brend – upravljanje nacionalnim identitetom. Zagreb: Matica hrvatska.
- Klarin, L. (2015). Nogomet, nacionalni identitet i politika: uloga prvog hrvatskog predsjednika. /online/ S mreže preuzeto 22.5.2022. <https://repozitorij.kif.unizg.hr/islandora/object/kif:168>
- Kustec Lipicer, S., Maksuti, A. (2010). Odnos politike is porta u perspektivi teorijskih analiza u politologiji. *Anali hrvatskog politološkog društva*. Zagreb. 2011.
- Lalić, D. (2018). Nogomet i politika. Zagreb: Fraktura d.o.o.
- Levemore & Buss u: Leško, L. (2019). Pregled nacionalnih modela sportske diplomacije u svijetu i perspektiva razvoja hrvatskog modela sportske diplomacije. /online/ S mreže preuzeto 15.8.2022. <https://doi.org/10.20901/pp.9.1.04>
- Leško, L. (2019). Pregled nacionalnih modela sportske diplomacije u svijetu i perspektiva razvoja hrvatskog modela sportske diplomacije. /online/ S mreže preuzeto 15.8.2022. <https://doi.org/10.20901/pp.9.1.04>
- Luša, Đ. (2016). Sport, politika i diplomacija: analiza iz konstruktivističke perspektive. *Političke analize*, Zagreb.
- Milas, G. (2005). Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima. Zagreb: Naklada Slap.
- Murray, S., Pigman G. A. (2013). Mapping the relationship between international sport and diplomacy. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics*. Vol. 17, Iss. 9.
- Perasović, B. Bartoluci, S. (2007). Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu. *Sociologija i prostor*, No. 175 (1).
- Rensmann, L. (2015). Sports, Global Politics, and Social Value Change: A Research Agenda. *Saggi/Ensayos/Essais/Essays*. N. 14 – 05/2015.

Sigetić, D. (2018). Odnosi s javnošću u sportu. /online/ S mreže preuzeto 22.5.2022.
<https://repozitorij.unin.hr/islandora/object/unin:1866>

Skoko, B. (2009). Država kao brend – upravljanje nacionalnim identitetom. Zagreb: Matica hrvatska.

Skoko, B. (2016). Kakvi su Hrvati? – ogledi o hrvatskom identitetu, imidžu i neiskorištenim potencijalima. Zagreb: Fokus komunikacije.

Skoko, B. (2018). Power of sport in the context of promoting Croatia: Croatian sports gene. /online/ https://www.bozoskoko.com/english/news-details_14/power-of-sport-in-the-context-of-promoting-croatia_315/

Skoko & Vukasović u: Lalić, D. (2018). Nogomet i politika. Zagreb: Fraktura d.o.o.

Smith, A. D. (1991). National Identity. London: Penguin Books.

Street u: Skoko, B. (2009). Država kao brend – upravljanje nacionalnim identitetom. Zagreb: Matica hrvatska.

Tadić, T. (2020). Utjecaj hrvatskih sportaša na popularnosti Hrvatske kod studentske populacije. /online/ S mreže preuzeto 20.5.2022.

<https://repozitorij.unizd.hr/islandora/object/unizd:4890>

Ukić, M. (2015). Politika i sport u hrvatskom kontekstu: slučaj Europskog košarkaškog prvenstva 1995. /online/ S mreže preuzeto 4.5.2022.

<https://repozitorij.kif.unizg.hr/islandora/object/kif:26>

Vrcan, S. (2003). Nogomet, politika, nasilje – ogledi iz sociologije nogometa. Zagreb: Jesenski i Turk.

SAŽETAK

Sve češći ulazak sportaša u politiku te promicanje različitih političkih opcija i stranaka prilikom proslave određenih, vrhunskih uspjeha hrvatskih sportaša postavlja pitanje imaju li sportaši koji ulaze u politiku podršku javnosti te mogu li doprinijeti određenim promjenama. U ovom radu autor se orijentirao na politički angažman triju hrvatskih sportaša i sportašica koji su na sportskom planu ostvarili zapažene rezultate te koji su zbog svojih sportskih uspjeha u javnosti često opisivani kao heroji nacije, a čiji je politički doprinos ostao nedovoljno zapažen. Provedeno je kvantitativno istraživanje u obliku pisanog upitnika distribuiranog metodom slučajnog odabira čiji je cilj bio ispitati koliko je običan hrvatski građanin zainteresiran za politiku i sport te jesu li, i kakva, očekivanja imali od triju sportaša. Nadalje, anketom je također istraženo smatraju li građani da sportaši u politiku ulaze zbog osiguravanja vlastite egzistencije i samopromocije te utječe li politički angažman te potencijalni neuspjesi na imidž sportaša. Drugi dio istraživanja usmjerio se na kvalitativnu analizu putem metode polu-strukturiranih intervjua, za koje je odabrano osam ispitanika stručnih na poljima politike i/ili sporta. Ustanovljeno je da hrvatski sportaši u politici do sada nisu ostavili značajan trag te da je njihov angažman najčešće pridonosio prikupljanju političkih bodova različitim strankama i pojedincima. Ipak, utvrđeno je i da sportaši koji imaju izgrađen snažan brend i imidž ne gube na popularnosti te građani uglavnom ne mijenjaju mišljenje o njima zbog njihovog političkog angažmana.

Ključne riječi: sportaši-političari, nacionalna ikona, međunarodna promocija, politička promocija

ABSTRACT

The number of athletes entering the political world, as well as promoting different parties and political options during celebrations of certain incredible successes of Croatian athletes has raised the question whether the athletes enjoy support of the public in their political role and whether they can amount to some changes. This paper focuses on the political role of three Croatian athletes who have achieved great sport results and who have therefore often been described as the heroes of nation, while their political contributions have gone under radar. A quantitative study in the form of a written questionnaire distributed to randomly selected people had the scope of testing how much an ordinary Croatian citizen is interested in politics and sport, and whether, and if yes, how high, expectations did the citizens have regarding these three athletes. Additionally, the questionnaire also examined whether the citizens believe the athletes enter politics to secure their living and promote themselves, as well as whether their political roles and potential lack of success have had any impact on their image. The second part of the research focused on a qualitative analysis conducted via semi-structured interviews with eight people from the areas of politics and/or sport. It has been determined that the Croatian athletes have not yet left any significant mark on the political field. Moreover, it has also been established that their political work had mostly contributed solely to accumulating political points for different parties and individuals. However, it has been confirmed that the athletes who have a strong brand and image generally do not lose popularity and the citizens' opinions are mostly unchanged despite their political engagement.

Key words: athletes-politicians, national ikon, international promotion, political promotion